

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

**Sarajevo,
2002/2003.**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

PRIPREMA:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Magribija 3

ZA IZDAVAČA:

Mehmedalija HUREMOVIĆ, direktor

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

**Sarajevo,
2002/2003.**

S A D R Ź A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- Sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

OBAVIJEST KORISNICIMA

Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine redovno je štampan i distribuiran svakih šest mjeseci, počev od 1997. godine, zaključno sa drugim polugodištem 2001. godine, nastavljajući tradiciju doratnog Biltena sudske prakse Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine. Ova edicija u izdanju Službenog lista Bosne i Hercegovine nailazila je na povoljan prijem u pravnoj javnosti Federacije Bosne i Hercegovine, ali i šire, i ne samo u krugu sudija i advokata, već i pravnika drugih profila.

Do zastoja u izdavanju edicije dolazi u toku 2002. i 2003. godine, u periodu reorganizacije sudskog sistema u Bosni i Hercegovini, kada dolazi i do mnogih personalnih promjena u sudijskom kolegiju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine. U istom periodu nastaju i promjene u pravnom sistemu, sa posebnim refleksijama na rad sudova, što se posebno ogleda u pripremi i donošenju novih procesnih zakona (o krivičnom i parničnom, te izvršnom postupku) kao i novog Krivičnog zakona, uz stalno angažovanje i sudija Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine u izradi konačnog teksta ovih zakona, kao i na njihovom osposobljavanju za pravilnu primjenu novih zakona u praksi. Uz sve to, rad suda se duže vrijeme obavljao sa manjim brojem sudija od potrebnih, a u uvjetima velikog zaostatka neriješenih predmeta u nekim oblastima.

Nakon konsolidacije po okončanom početnom periodu tranzicije pravnog i pravosudnog sistema, sudijski kolegij Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine odlučio je da nastavi sa izdavanjem Biltena sudske prakse, uviđajući poseban edukativni značaj ovakve stručne publikacije u sadašnjem periodu, o čemu obaviještava sve potencijalne korisnike.

Da bi se premostio nastali prekid i osigurao kontinuitet u izlaženju Biltena, pripremljen je godišnji dvobroj (za 2002. i 2003. godinu) sa relativno skromnim sadržajem po obimu (iako sadrži i značajne i za sudsku praksu interesantne stavove), a ubuduće će biti pripreman i izdavan Bilten sudske prakse svakih šest mjeseci, sa bogatijim sadržajem, uz prioritarno objavljivanje stanovišta od interesa za implementaciju novih propisa (već donesenih i onih koji će uslijediti). Redakcija će nastojati da u narednim izdanjima Biltena budu objavljeni i pravni stavovi Suda Bosne i Hercegovine i Vrhovnog suda Republike Srpske, za koje postoji širi interes, kao i odluke kantonalnih i općinskih sudova, posebno iz oblasti van redovne jurisdikcije Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (npr. u vanparničnim postupcima i postupku upisa u zemljišne knjige), te će uspostaviti bližu saradnju sa pomenutim sudovima u ovom cilju.

Redakcija moli sve korisnike da pismenim putem dostavljaju svoja zapažanja, primjedbe, sugestije i eventualne kritike na sadržaj, strukturu, izgled i raspored

materije u Biltenu, uz obećanje da će svi takvi prilozi biti razmotreni sa najvećom pažnjom i dobronamjerno, jer smatra da nam je zajednički cilj da ovu publikaciju podignemo na što viši stručni nivo i učinimo što korisnijom za najširi krug pravnika.

Sarajevo, novembar/2003. godine

R e d a k c i j a
Biltena sudske prakse
Vrhovnog suda Federacije
Bosne i Hercegovine

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Član 10. stav 2. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

DA LI JE PRIMIJENJENA ODBRANA BILA NEOPHODNO POTREBNA ZA ODBIJANJE NAPADA PROCJENJUJE SE NA OSNOVU SVIH OKOLNOSTI NAPADA I ODBRANE, A, PRIJE SVEGA, NA OSNOVU OKOLNOSTI KOJE SE ODNOSI NA INTENZITET NAPADA, SREDSTVA UPOTRIJEBLJENA PRI NAPADU I ODBRANI I SREDSTVA KOJA SU NAPADNUTOM BILA NA RASPOLAGANJU ZA ODBIJANJE NAPADA, OPĆU FIZIČKU SNAGU ALI I TRENUTNU FIZIČKU SPOSOBNOST NAPADAČA I NAPADNUTOG.

Iz obrazloženja:

Za donošenje zaključka da je okrivljeni djelo učinio u nužnoj odbrani neophodno je utvrditi činjenice koje su od značaja ne samo za ocjenu da li je postojao istovremeni protivpravni napad nego i one koje su neophodne za ocjenu da li je primjenjena odbrana bila neophodno potrebna i srazmjerna napadu. Da li je primjenjena odbrana bila neophodno potrebna za odbijanje napada procjenjuje se na osnovu svih okolnosti napada i odbrane, a, prije svega, na osnovu okolnosti koje se odnose na intenzitet napada, sredstva upotrijebljena pri napadu i odbrani i sredstva koja su napadnutom bila na raspolaganju za odbijanje napada, opću fizičku snagu i trenutnu fizičku sposobnost napadača i napadnutog. Budući da je prvostepeni sud, kako se to osnovano ukazuje žalbom zamjenika kantonalnog tužioca, propustio utvrditi fizičku snagu i opću fizičku sposobnost okrivljenog i oštećenog kao i njihove trenutne fizičke sposobnosti s obzirom na stepen alkoholisanosti u kojem se nalazio svaki od njih, te, takođe, kada je našao da napad oštećenog nije prestao nakon što je okrivljeni oteo od njega nož, intenzitet tog, po ocjeni prvostepenog suda, nastavljenog napada u tako izmijenjenim okolnostima, činjenično stanje u ovoj krivičnopravnoj stvari je ostalo nepotpuno utvrđeno jer je sud propustio utvrditi činjenice koje su od odlučnog značaja za donošenje pravilne i zakonite odluke.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-146/01 od 29.5.2003.g.)

2.

Član 23 Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

SAIZVRŠILAŠTVO JE SVJESNO I VOLJNO ZAJEDNIČKO IZVRŠENJE KRIVIČNOG DJELA, PA JE ZA NJEGOVO POSTOJANJE POTREBNA ZAJEDNIČKA ODLUKA O DJELU, ALI I OBJEKTIVNI DOPRINOS

IZVRŠENJA DJELA, KOJI AKO SE NE SAS TOJI U UČEŠĆU U RADNJI IZVRŠENJA DJELA, PRETPOSTAVLJA PREDUZIMANJE TAKVE RADNJE KOJA IMA ODLUČUJUĆI ZNAČAJ U PROCESU IZVRŠENJA DJELA I BEZ KOJE DJELO NE BI MOGLO BITI UOPŠTE IZVRŠENO ILI NE BI MOGLO BITI IZVRŠENO NA NAČIN NA KOJI JE IZVRŠENO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-308/03 od 4.9.2003.g.)

3.

Član 366. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

ZA POSTOJANJE KRIVIČNOG DJELA NESAVJESTAN RAD U SLUŽBI IZ ČLANA 366. STAV 1. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE NIJE POTREBNA TRAJNOST I SISTEMATIČNOST U NEUREDNOSTI VRŠENJA SLUŽBE, A NITI OCJENA UKUPNOG DJELOVANJA UČINITELJA U NJEGOVOM POSLOVANJU KAO SLUŽBENE OSOBE, VEĆ JE DOVOLJNO SAMO JEDNO ČINJENJE ILI NEČINJENJE KOJE IMA KARAKTER OČIGLEDNO NESAVJESNOG POSTUPANJA U VRŠENJU DUŽNOSTI U SLUŽBI U SMISLU OVOG KRIVIČNOG DJELA.

Iz obrazloženja:

Na utvrđeno činjenično stanje prvostepeni sud je pravilno primijenio krivični zakon kada je našao da je okrivljeni, na način opisan u izreci pobijane presude, učinio krivično djelo iz čl. 366. st. 1. KZ FBiH, jer i ovaj sud nalazi da je on, iz razloga detaljno navedenih u obrazloženju pobijane presude, kao službena osoba svjesnim kršenjem zakona očigledno nesavjesno postupio u vršenju dužnosti, usljed čega je nastupila povreda prava drugog. Neosnovan je navod u žalbi branioca okrivljenog, istican i u toku postupka, a koji prvostepeni sud pravilno nije prihvatio, da je za postojanje očigledno nesavjesnog rada u službi potrebno da postoji izvjesna trajnost, pa i sistematičnost u neurednosti u službi i da bi u svakom konkretnom slučaju trebalo obuhvatiti čitavo djelovanje učinioca u njegovom poslovanju kao službene osobe da bi se mogao donijeti zaključak da se radi o očigledno nesavjesnom postupanju. Naime, i jedno činjenje ili nečinjenje može imati karakter očigledno nesavjesnog postupanja u vršenju dužnosti, a ponašanje okrivljenog u konkretnom slučaju, i po ocjeni ovog suda, ima takav karakter, jer priroda službene dužnosti okrivljenog, s obzirom da od njenog savjesnog vršenja zavisi uspješnost procesa povratka, zahtijevala je posebnu pažnju, tako da je i prvostepeni sud pravilno našao, a i ovaj sud nalazi, da se u radnjama okrivljenog iz izreke pobijane presude stiču sva obilježja krivičnog djela iz čl. 366. st. 1. KZ FBiH. Takav zaključak ne dovodi u pitanje ni žalbeni navod da, zbog toga što je G. J. u upravnom postupku imala mogućnost i ostvarivala svoja prava (i na kraju ih i ostvarila), nema jednog od bitnih obilježja krivičnog djela za koje je okrivljeni oglašen krivim, jer se pravo ostvareno u tom postupku može smatrati samo otklanjanjem već učinjene povrede prava, a ni u kom slučaju ne ukazuje da zbog toga nema jednog od bitnih obilježja krivičnog djela iz čl. 366. st. 1. KZ FBiH u radnjama okrivljenog. Stoga ne stoji ni žalbeni osnov povrede krivičnog zakona.

(Presuda Kantonalnog suda u Tuzli, broj: Kž-595/02 od 22.4.2003.g.)

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU

4.

Član 31. st. 1. i 2. Zakona o krivičnom postupku

DELEGIRANJE MJESNE NADLEŽNOSTI NIJE MOGUĆE PRIJE PODNOŠENJA ZAHTJEVA OVLAŠTENOG TUŽIOCA ZA POKRETANJA KRIVIČNOG POSTUPKA, JER SE POD TIM PODRAZUMIJEVA ODUZIMANJE POSTUPANJA PO JEDNOM ODREĐENOM KRIVIČNOM PREDMETU OD MJESNO NADLEŽNOG SUDA I NJEGOVA PREDAJA DRUGOM MJESNO NENADLEŽNOM SUDU.

Iz obrazloženja:

Uopšte navedeno, kada se radi o prenošenju mjesne nadležnosti (delegaciji mjesne nadležnosti) iz važnih razloga primjenjuje se odredba člana 31. ZKP. Iz te zakonske odredbe jasno proizilazi, kada se može izvršiti delagacija mjesne nadležnosti sa jednog na drugi sud. U smislu zakonskih određenja iz te odredbe, takvo prenošenje mjesne nadležnosti sa jednog na drugi sud može se kao prvo izvršiti samo u stadiju sudskog postupka do završetka glavnog pretresa. Da je to ovako, vidi se i po tome što se prema članu 31. stav 3. ZKP rješenje o delegaciji mjesne nadležnosti može donjeti na prijedlog istražnog sudije, sudije pojedinca ili predsjednika vijeća, ili na prijedlog jedne od stranaka ili branioca. Kao drugo, da bi se izvršilo delegiranje mjesne nadležnosti sa mjesno nadležnog suda na neki drugi stvarno nadležan sud nužno je da postoje važni razlozi. Posljedično tome, Vrhovni sud Federacije može za vođenje krivičnog postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud na teritoriji drugog kantona ako su kumulativno ispunjeni uvjeti i to da je kod nižestepenog suda predmet u postupku i da postoje važni razlozi za takvo postupanje.

Dakle, isključena je zakonska mogućnost da Vrhovni sud Federacije izvan okvira sudskog krivičnog postupka za neki predmet koji se još uvijek obrađuje kod Općinskog tužilaštva u Tuzli za postupanje umjesto mjesno nadležnog Općinskog suda u Tuzli, unaprijed odredi neki drugi stvarno nadležan sud van područja Tuzlansko-podrinjskog kantona. Drugačije navedeno, tek ukoliko općinski tužilac u Tuzli podnese Općinskom sudu u Tuzli zahtjev za pokretanje krivičnog postupka u formi zahtjeva za sprovođenje istrage ili neposredne optužnice, bit će ispunjene napred navedene zakonske pretpostavke, da Vrhovni sud Federacije u takvom krivičnom predmetu koji bude kod pomenutog nižestepenog suda, ispituje važne razloge za prenošenje mjesne nadležnosti sa tog suda na neki drugi stvarno nadležan sud van područja Tuzlansko-podrinjskog kantona (naravno misli se na situaciju ukoliko općinski tužilac u Tuzli podnese pismeni prijedlog u skladu sa odredbom člana 31. stav 2. ZKP).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kr-42/02 od 25.3.2002.g.)

5.

Član 35. tačka 5. Zakona o krivičnom postupku

SUDIJA KOJI JE KAO ČLAN VIJEĆA SUDJELOVAO U DONOŠENJU DRUGOSTEPENE PRESUDE, KOJA JE PO ŽALBI OKRIVJENOG UKINUTA RJEŠENJEM SUDA U TREĆEM STEPENU, MOŽE PONOVO SUDJELOVATI U DONOŠENJU ODLUKE DRUGOSTEPENOG SUDA, JER TA OKOLNOST DA JE RANIJE VEĆ SUDJELOVAO U DONOŠENJU DRUGOSTEPENE PRESUDE NIJE RAZLOG ZA NJEGOVO IZUZEĆE.

Iz obrazloženja:

U odredbi člana 35. tačka 5. ZKP propisano je da sudija ne može vršiti sudsku dužnost ako je u istom predmetu sudjelovao u donošenju odluke nižeg suda ili ako je u istom sudu sudjelovao u donošenju odluke koja se pobija žalbom. Iz tako koncipirane zakonske odredbe jasno proizilazi, da je njezin ratio legis u tome da sudija ne može sudjelovati u odlučivanju o odluci koju je donio kao sudija pojedinac ili u sastavu vijeća. Dakle, napred citirana zakonska odredba se ne može tumačiti na način kako to smatraju branioci okrivljenog I.B. u podnesenom zahtjevu za izuzeće odnosno ona ne zabranjuje da nakon ukidanja presude ponovo odlučuje vijeće u istom sastavu. Da je ovo zaista tako može se zaključiti i iz odredbe člana 378. stav 2. ZKP (koju da je trebalo primjenio bi Vrhovni sud Federacije rješavajući u trećem stepenu na temelju ovlaštenja iz člana 384. stav 2. ZKP). U toj zakonskoj odredbi je propisano da drugostepeni sud može narediti, da se novi glavni pretres održi pred potpuno izmjenjenim vijećem. To bi shodno takvom zakonskom određenju značilo da je i u konkretnom slučaju Vrhovni sud Federacije odlučujući u trećem stepenu mogao odrediti da se drugostepeni postupak provede pred novim vijećem. Postojanje takve odredbe bi bilo apsurdno, kada bi zakonska osnova iz koje branioci okrivljenog I.B. traže izuzeće i razlozi koje su naveli onemogućavala da u ponovnom odlučivanju učestvuje vijeće u istom sastavu koje je donjelo raniju drugostepenu odluku koja je ukinuta. Imajući sve napred izloženo u vidu, mora se zaključiti da zahtjev branilaca okrivljenog I.B. za izuzeće sudije Vrhovnog suda Federacije I.D. nije osnovan.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Su-422/02 od 6.11.2002.g.)

6.

Član 183. stav 1. tačka 4. Zakona o krivičnom postupku

AKO SU ISPUNJENI OPĆI I POSEBNI UVJETI ZA ODREĐIVANJE (PRODUŽENJE) PRITVORA U SMISLU ČLANA 183. STAV 1. TAČKA 4. ZKP ZA NEKO OD TAKSATIVNO NABROJANIH KRIVIČNIH DJELA, PRITVOR SE MOŽE ODREDITI ODNOSNO PRODUŽITI I ZA NJIHOV KVALIFIKOVANI OBLIK (KOJI SE NE NAVODI U ZAKONU) PRIMJENJUJUĆI PRINCIP LOGIČNOG TUMAČENJA PRAVNE NORME ARGUMENTUM A MINORE AD MAIUS (ZAKLJUČIVANJEM DA JE NEŠTO DOPUŠTENOM ZA TEŽI SLUČAJ, KADA JE DOPUŠTENOM U LAKŠEM SLUČAJU).

Iz obrazloženja:

Prema shvatanju ovog suda primjena navedene tačke 4. zahtijeva određeno tumačenje, koje ima za cilj utvrđivanje smisla navedene zakonske odredbe metodom logike. Evidentno je da je zakonodavac propisivanjem odredbe tačke 4. stav 1. člana 183. ZKP-a, za određena, najteža krivična djela, u određenim okolnostima determinisanim načinom izvršenja ili posljedicama izvršenja tog djela, želio utvrditi poseban osnov za određivanje mjere pritvora. Pri tome je zakonodavac u pravnoj normi precizirao i krivična djela u odnosu na koja se po tom, specifičnom, osnovu mjera pritvora može odrediti, međutim prema shvatanju ovog suda primjena navedenog osnova zahtijeva logičko tumačenje pravne norme principom argumentum a minore ad maius (zaključivanjem da je nešto dopušteno za teži slučaj, kada je dopušteno u lakšem slučaju). Tačka 4. navedenog člana kao jedno od krivičnih djela u odnosu na koje je moguće primijeniti taj propis predviđa krivično djelo ubistva iz člana 171. stav 1. KZ FBiH. Međutim, ta odredba se odnosi na osnovni oblik krivičnog djela ubistva dok su u članu 172. stav 2. KZ FBiH predviđeni kvalifikovani oblici ubistva. Pri tome je bitno ukazati da kvalifikovani oblik krivičnog djela ubistva u sebi uvijek sadrži i osnovni oblik tog krivičnog djela, zakonski tekst kvalifikovanih oblika uvijek u sebi sadrži definiciju osnovnog oblika djela – “ko drugog liši života”, pa je stoga ovaj sud mišljenja da član 183. stav 1. tačka 4. ZKP-a može biti osnov i za određivanje mjere pritvora kada je u pitanju krivično djelo ubistva iz člana 171. st. 2. tačka 5. KZ FBiH, te se suprotno tvrđenje u žalbi ukazuje kao neosnovano.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-430/03 od 10.9.2003. g.)

7.

Član 346. stav 1. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku

ČINJENIČNI OPIS KRIVIČNOG DJELA NEOVLAŠTENE PROIZVODNJE I STAVLJANJE U PROMET OPOJNIH DROGA IZ ČLANA 252. STAV 1. KRIVIČNOG ZAKONA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE PORED OBJEKTIVNH ELEMENATA MORA SADRŽAVATI I SUBJEKTIVNE ELEMENTE TJ. ČINJENICE I OKOLNOSTI IZ KOJIH PROIZILAZI DA JE UČINITELJ SVJESTAN DA JE BILJNA SUPSTANCIJA KOJU JE PRODAVAO ODNOSNO DRŽAO RADI PRODAJE - OPOJNA DROGA, KAO I SVIJEST O TOME DA JE TU SUPSTANCIJU NEOVLAŠTENO PRODAVAO ODNOSNO DRŽAO RADI PRODAJE.

(Rješenje Kantonalnog suda u Tuzli, broj: Kž-494/02 od 24.10.2002.g.)

8.

Članak 358. stavak 1. točka 11. Zakona o kaznenom postupku

AKO ČINJENIČNI OPIS DJELA IZ IZREKE PRVOSTUPANJSKE PRESUDE UMJESTO ČINJENICA I OKOLNOSTI, KOJE BI PREDSTAVLJALE BITNA OBILJEŽJA KRIVIČNOG DJELA ZA KOJE JE OKRIVLJENIK OGLAŠEN KRIVIM, SADRŽI NAVODE KOJI SU USTVARI ZAKONSKI OPIS TOG KRIVIČNOG DJELA ONDA JE TAKVA IZREKA NERAZUMLJIVA I TIME JE UČINJENA BITNA POVREDA ODREDABA KAZNENOG POSTUPKA IZ ČLANKA 358. STAVAK 1. TOČKA 11. ZKP.

(Rješenje Županijskog suda u Livnu, broj: Kž-31/00 od 19.11.2000.g.)

9.

Član 358. stav 2. ZKP u vezi sa članom 276. stav 3. ZKP i članom 6. stavom 3. ((b) i (c) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda

POSTAVLJANJE OPTUŽENOM BRANIOCA PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI NEPOSREDNO PRED POČETAK GLAVNOG PRETRESA NA KOJEM JE DONIJETA PRESUDA, BEZ OSTAVLJANJA MOGUĆNOSTI BRANIOCU DA SE UPOZNA SA SPISIMA U KONKRETNOM PREDMETU I DA SA SVOJIM BRANJENIKOM OBAVI RAZGOVOR O NAČINU ODBRANE, PREDSTAVLJA POVREDU PRAVA OPTUŽENOG NA ODBRANU UČINJENU NA GLAVNOM PRETRESU KOJA JE MOGLA BITI OD UTJECAJA NA ZAKONITO I PRAVILNO DONOŠENJE PRESUDE.

Iz obrazloženja:

S obzirom na navedenu sadržinu spisa u ovom predmetu i sadržinu zapisnika o glavnom pretresu, ovaj sud nalazi tačnom žalbenju okrivljenog V.Š. da mu je branilac po službenoj dužnosti postavljen neposredno pred početak glavnog pretresa na kojem je donijeta presuda, a kako u spisu ne postoje podaci koji bi ukazivali da se, nakon što je postavljen za branioca po službenoj dužnosti okrivljenom V.Š. advokat H.S. upoznao sa spisima u konkretnom predmetu, a niti da je obavio razgovor sa svojim branjenikom, ovaj sud nalazi i da je na taj način povrijeđena odredba člana 6. stava 3. (b) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kojom je određeno da svako ko je optužen za krivično djelo ima, između ostalih prava u okviru prava na odbranu, i pravo da mu se osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje odbrane. To pravo osobe optužene za krivično djelo mora se posmatrati zajedno sa pravom na branioca, ustanovljenim članom 6. stavom 3. (c) Konvencije, tako da ono obuhvata i pravo da se i braniocu osiguraju vrijeme i uvjeti neophodni za pripremanje odbrane, a što svakako podrazumijeva i pružanje braniocu mogućnosti uvida u spise predmeta i razgovora sa njegovim branjenikom u cilju pripremanja odbrane. Stoga se osnovano žalbom okrivljenog V.Š. ukazuje da je navedenim postupanjem prvostepenog suda na glavnom pretresu povrijeđeno njegovo pravo odbrane, a, s obzirom na sadržinu same povrede, i da je to moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude, te da je na taj način učinjena bitna povreda

odredaba krivičnog postupka iz člana 358. stava 2. u vezi sa članom 276. stav 3. ZKP i članom 6. stav 3. (b) i (c) Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Kž-623/01 od 26.8.2003.g.)

10.

Član 394. stav 1. Zakona o krivičnom postupku

PRAVOMOĆNO RJEŠENJE O OBUSTAVI KAZNENOG POSTUPKA DONESENO U SMISLU ČLANA 394. STAV 1. ZKP NE SPADA U KATEGORIJU NEOPOZIVIH SUDSKIH ODLUKA I PORED TOGA ŠTO JE STEKLO FORMALNU PRAVNU SNAGU. OVO ZBOG TOGA JER TA RJEŠENJA NE MOGU STEĆI I MATERIJALNU PRAVNU SNAGU, S OBZIROM DA JE U TOJ ZAKONSKOJ ODREDBI PROPISANO DA SE NA ZAHTJEV OVLAŠTENOG TUŽITELJA MOŽE DOZVOLITI PONAVLJANJE KAZNENOG POSTUPKA AKO PODNESE NOVE DOKAZE NA OSNOVU KOJIH SE SUD MOŽE UVJERITI DA SU SE STEKLI UVJETI ZA PONOVO POKRETANJE POSTUPKA. STOGA JE PRVOSTUPANJSKI SUD POGRIJEŠIO KADA JE NASUPROT TOME IZVEO ZAKLJUČAK, DA SE U TOM SLUČAJU RADILO O PRESUĐENOJ STVARI (RES IUDICATA) I SAMO NA TEMELJU TOGA RJEŠENJEM ODBACIO ZAHTJEV NADLEŽNOG TUŽITELJA ZA PONOVO POKRETANJE KAZNENOG POSTUPKA.

Iz obrazloženja:

Iz stanja spisa predmeta se vidi, da je pravomoćnim rješenjem prvostupanjskog suda broj K-90/96 od 06. 08. 1996. godine protiv okrivljenog E. Č. obustavljen kazneni postupak iz razloga što je Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine donijelo Odluku broj 02-248-591/96 od 29.07.1996. godine o njegovoj aboliciji za predmetno kazneno djelo. Nakon toga Kantonalni tužitelj u Sarajevu (tada Viši javni tužitelj u Sarajevu) nije izjavio žalbu, pa je navedeno rješenje postalo pravomoćno, ali je naknadno podnio zahtjev za nastavak kaznenog postupka koji je prvostupanjski sud pobijanim rješenjem odbacio iz određenih razloga.

Protiv tog rješenja žalbu je izjavio Kantonalni tužitelj u Sarajevu zbog povrede odredaba kaznenog postupka i povrede kaznenog zakona i u obrazloženju vrlo detaljno iznio shvatanja da odlukom Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine okrivljenom nije mogla biti data abolicija, s obzirom da se radi o kaznenom djelu ratnog zločina protiv civilnog stanovništva iz članka 142. bivšeg kaznenog zakona.

U obrazloženju pobijanog rješenja prvostupanjski sud smatra da je, predhodno rješenje toga suda o obustavi kaznenog postupka pravomoćno i da njegovo dejstvo nije privremenog karaktera. Također je u tom rješenju navedeno, da u procesnim odredbama nije predviđena mogućnost za nastavak kaznenog postupka i da se u ovom kaznenom predmetu radi o presuđenoj stvari, pa je zbog svega toga nižestupanjski sud odbacio podneseni zahtjev Kantalnog tužitelja u Sarajevu.

Prije davanja relevantnih odgovora na žalbene prigovore Kantonalnog tužitelja u Sarajevu valjalo je prije toga ocjeniti da li predhodno pravomoćno rješenje prvostupanjskog suda o obustavi kaznenog postupka (protiv koga je tada Viši javni tužitelj u Sarajevu propustio izjaviti žalbu) daje snagu presuđene stvari u odnosu na predmetno kazneno djelo ili se radi o rješenju za koje je izričito propisano da se sud po zahtjevu ovlaštenog tužitelja može na njega vratiti i opozvati ga bez obzira što je okrivljenom priznato neko pravo. Odgovor na ovo pitanje očigledno ovisi od ocjene da li je rješenje o obustavi kaznenog postupka pored formalne steklo i materijalnu pravomoćnost, što je bitni preduvjet za zaključak da se radi o presuđenoj stvari (res iudicata). Prilikom davanja odgovora na to pitanje ovaj sud je imao u vidu da prema procesnim odredbama postoji veliki broj rješenja u pogledu kojih je sud ovlašten ili dužan da se na njih vraća i pored toga što je nastupila njihova formalna pravomoćnost, a što samo po sebi ima značenje da ona nisu stekla materijalnu pravnu snagu. Imajući sve to u vidu, te uzimajući u obzir sa jedne strane da je nižestupanjski sud pravomoćno rješenje o obustavi kaznenog postupka donio prije početka glavne rasprave-pretresa i sa druge strane da odredba članka 394. stavak 1. ZKP između ostalog propisuje da ako je kazneni postupak rješenjem pravomoćno obustavljen prije početka glavne rasprave-pretresa, da se onda u tom slučaju može na zahtjev ovlaštenog tužitelja dozvoliti ponavljanje kaznenog postupka ako se podnesu novi dokazi na temelju kojih se sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za njegovo ponovno pokretanje, onda ovaj kao drugostupanjski sud nije mogao prihvatiti naprijed navedeno zaključivanje u pobijanom rješenju (da se radi o presuđenoj stvari).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: KŽ-427/01 od 7.2.2003.g.)

GRADANSKO PRAVO

NADLEŽNOST

11.

Član 249. i 60. Carinskog zakona

Član 295. Zakona o obveznim odnosima

KADA JE ZA ODLUČIVANJE O GLAVNOM DUGU USTANOVLJENA NADLEŽNOST TIJELA UPRAVE, NE MOŽE SE PLAĆANJE KAMATE NA TAJ DUG OSTVARIVATI U PARNICI PRED SUDOM, NITI SE UMJESTO KAMATE MOŽE ZAHTIJEVATI NAKNADA ŠTETE ZA KORIŠTENJE NOVCA U VISINI KAMATE.

Iz obrazloženja:

Tužitelj zahtijeva da mu tuženi isplati iznos od 202.705,21 KM sa zakonskom zateznom kamatom na ovaj iznos od 26.11.2001. g. do isplate, označavajući kao pravni osnov ove tužbe naknadu štete. Iz činjeničnog supstrata tužbe podnesene u toku 2001. g. proizilazi da je od tužitelja u toku 1997. g. nezakonito naplaćena carina (posebna carinska pristojba) na uvezenu robu, te na ime nezakonito naplaćenih carinskih pristojbi u toku te godine, odobreno od strane carinske uprave vraćanje ukupnog iznosa od 306.772,54 KM, što je tužitelj naplatio prinudnim putem u postupku izvršenja dana 21.05.2001. godine.

Tužitelj zahtijeva plaćanje štete u visini zatezne kamate za korištenje njegovog novca. Dakle, u suštini traži plaćanje zatezne kamate koja je akcesorno povezana sa glavnom novčanom tražbinom, za koju je ustanovljena nadležnost tijela uprave. Kada je za odlučivanje o glavnom dugu ustanovljena nadležnost tijela uprave, samo se u postupku pred tim tijelom može eventualno ostvariti i pravo na plaćanje zatezne kamate, na iznos glavnog duga.

Kada bi i bilo moguće iznos obračunate kamate preimenovati u štetu i zahtijevati je kao naknadu štete, takav tužbeni zahtjev bi morao biti odbijen jer takav vid štete po odredbama Zakona o obligacionim odnosima, a ni po drugim odredbama materijalnog prava nije predviđen.

Odredbom člana 249. stav 1. tačka 2. Carinskog zakona ("Sl. novine FBiH", broj: 2/95, sa kasnijim izmjenama i dopunama) uvoznik robe može u određenom roku podnijeti zahtjev da mu se vrati iznos carine koju nije trebao obračunati i naplatiti, o čemu carina odlučuje u upravnom postupku u smislu člana 60. Carinskog zakona.

Iz istih razloga carinarnica je nadležna i da odluči o zahtjevu za isplatu kamate na vraćeni iznos, nezakonito naplaćen po osnovu pristojbe, kao sporednog potraživanja.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Pž-194/02 od 23.5.2003.god.)

STVARNO PRAVO

12.

Članak 32. st. 1. Zakona o vlasničkopравnim odnosima

DOSJELOŠĆU SE STJEČE PRAVO VLASNIŠTVA NA NEKRETNINAMA I BEZ UPISA TOGA PRAVA U ZEMLJIŠNIM KNJIGAMA, ČIJI JE TEMELJ PRAVNI POSAO.

Iz obrazloženja:

U pravu je revizija kada tvrdi da tuženikova obveza u odnosu na uknjižbu prava vlasništva u zemljišnim knjigama nije izvršena (prema stanju spisa to nije moguće zbog toga što još nije upisan cijeli kompleks izgrađenog objekta u čijem sastavu su sporne garaže). Međutim, revizija griješi kada tvrdi da tužitelj i njegova kćerka nisu stekli vlasništvo na garažama, jer da se ono kod stjecanja na temelju pravnog posla stječe tek upisom u zemljišnim knjigama. Naime, prema utvrđenju nižestupanijskih sudova, sporne garaže su predate u posjed 28.7.1988. g. Tužitelj i njegova kćerka su tako postali zakoniti i savjesni posjednici. Taj i takav kvalificirani posjed, računajući do donošenja prvostupanijske presude, trajao je duže od deset godina. Tuženi ga nikada nije dovodio u pitanje, pa je tužitelj dosjelošću stekao vlasništvo i bez upisa toga prava u zemljišnim knjigama (članak 32. st. 1. Zakona o vlasničkopравnim odnosima).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-166/02 od 9.7.2003. god.)

OBLIGACIONO PRAVO - OPĆI DIO

13.

Članak 74. i 75. Zakona o obveznim odnosima

KADA JE UGOVOR ZAKLJUČEN POD VIŠE RASKIDNIH UVJETA KUMULATIVNO UGOVORENIH, DO RASKIDA UGOVORA MOŽE DOĆI TEK KADA SE ISPUNE SVI UGOVORENI UVJETI.

Iz obrazloženja:

Pravilno revizija polazi od toga da je sporni ugovor sklopljen pod raskidnim uvjetom, ali grješi kad gubi iz vida da su kumulativno ugovorena tri takva uvjeta i to prijenos prava na prodatim nekretninama u zemljišnoj knjizi u ugovorenom roku, vraćanje kupovne cijene, takodjer u ugovorenom roku i na koncu ponovno uspostavljanje zakupnog odnosa, od kojih nastupanje narednog ovisi o nastupu prethodnog. Kada je ugovor sklopljen pod više raskidnih kumulativno ugovorenih uvjeta, bez obzira kako su oni međusobno povezani i kakvo je značenje pojedinih, da li je za nastupanje jednog potrebno prethodno ili naknadno ispunjenje drugog, do raskida ugovora dolazi kada se ostvare svi uvjeti.

Kada bi, kao što revizija tvrdi, egzistirao kao uvjet samo prijenos prava u zemljišnoj knjizi, u kom pravcu očito nije bila volja ugovornih strana, iz načina na koji je uglavljen i izolirano posmatran, taj uvjet bi prije mogao značiti opstanak ugovora, a nastanak obveze vraćanja kupovne cijene, što opet očito nije bila volja ugovorača i što bi bilo besmisleno. Naprotiv njihova prava volja je izražena u sadržini cijele ugovorne klauzule, koja je zaštitnog karaktera i uglavljena radi zaštite interesa kupca. Njegovi interesi su zaštićeni samo ostvarenjem svih uvjeta. U protivnom, ta ugovorna klauzula bi kupcu štetila umjesto da mu koristi.

Revizija i ne dovodi u pitanje činjenicu da svi uvjeti nisu ostvareni, jer tuženik kao prodavatelj nije vratio kupovnu cijenu, niti je ponovno uspostavljen zakupni odnos, a time nije došlo ni do raskida ugovora.

Iz daljih međusobnih odnosa i ponašanja ugovornih strana, proizlazi da niti jedna od njih nije ugovor smatrala raskinutim time što u ugovorenom roku nije izvršen prijenos vlasništva, odnosno prava korištenja u zemljišnoj knjizi. Naprotiv, suglasne su u tome da ispunjenje toga uvjeta onako kako je ugovoren, nije bilo moguće, a kada je ugovoreni raskidni uvjet nemoguć, smatra se nepostojećim (članak 75. st.2. Zakona o obveznim odnosima), pa kada bi slijedom toga, bio ugovoren kao jedini, kako to revizija tvrdi, ne bi mogao proizvesti raskid ugovora.

I nakon što tuženik nije uspio izvršiti prijenos vlasništva odnosno raspolaganja u zemljišnoj knjizi (to dakle nije bilo moguće), parnične stranke su se ponašale u skladu sa ugovorom uspostavljenim odnosima. Tužitelj je ostao u posjedu kupljenih nekretnina i u svojim poslovnim knjigama ih vodio i koristio kao svoja sredstva. Tuženik nije vratio kupovnu cijenu, niti je tužitelj to zahtjevao i nije ponovno uspostavljen zakupni odnos kako je ugovorom predviđeno. Takve odnose ugovorom uspostavljene, niko od parničnih stranaka nije dovodio u pitanje sve do i po mišljenju ovog suda, u zabludi zaključenog ugovora o zakupu u 1993.g.

Na koncu, sve kada bi i bio ugovor raskinut na način kako to revizija tvrdi, nesporna je činjenica da je tužitelj kao kupac, od momenta kupovine bio posjednik spornih nekretnina, u svojim poslovnim knjigama ih vodio i koristio kao svoje sredstvo, čime bi i u slučaju otsustva ugovora kao pravne osnove, one postale njegovo sredstvo u smislu članka 268. st.1. Zakona o udruženom radu, koji je tada bio na

snazi, budući je protekom roka od pet godina, tuženik izgubio pravo zahtjevati njihovo vraćanje.

Nisu dakle u ovome dijelu sudovi nižeg stupnja, pogrešno primijenili materijalno pravo, kako to revizija neosnovano prigovara.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-183/02 od 28.8.2003. god.)

14.

Član 186. i 277. Zakona o obligacionim odnosima

ZATEZNA KAMATA NA PRAVIČNU NOVČANU NAKNADU NE-MATERIJALNE ŠTETE TEČE OD DANA PODNOŠENJA TUŽBE.

(Zaključak građanskog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH od 9.4.2003.god.)

15.

Članak 372. Zakona o obveznim odnosima

POTRAŽIVANJA ISPLATE NEISPLAĆENIH PLAĆA I PRIJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O RADU IMAJU KARAKTER POVREMENIH POTRAŽIVANJA, KOJA KAO TAKVA ZASTARJEVAJU ZA TRI GODINE.

Iz obrazloženja:

Tužitelji su dana 5.12.2000. godine podnijeli tužbe (spojene su radi zajedničkog raspravljanja i odlučivanja), kojima zahtijevaju da im tuženici solidarno plate neisplaćene mjesečne plaće od 1.9.1994. do 31.12.1995. godine.

Tuženici su prigovorili da su potraživanja tužitelja zastarjela. Sudovi nižeg stupnja usvojili su prigovore zastare i tužbene zahtjeve odbili po članku 372. st. 1. Zakona o obveznim odnosima i članku 106. Zakona o radu, našavši da se radi o povremenim potraživanjima koja zastarijevaju za tri godine, a uz to da, u odnosu na drugotuženog, nedostaje pasivna legitimacija.

Zahtjev za zaštitu zakonitosti smatra da su sudovi nižeg stupnja pogrešno primijenili materijalno pravo, kada su na potraživanja tužitelja primijenili zastarni rok iz članka 372. st. 1. ZOO i članka 106. Zakona o radu, jer da se ne radi o povremenim potraživanjima, čime je isključena primjena članka 372. st. 1. ZOO, a kako je uz to Zakon o radu znatno kasnije stupio na snagu, nije bilo mogućnosti ni njegove primjene članka 106., već da je trebalo primijeniti odredbu članka 371. ZOO, kojim je propisan opći zastarni rok od pet godina.

U pravu je Federalni tužitelj kada prigovara primjeni članka 106. Zakona o radu, koji je znatno kasnije donijet. Nema povratno djelovanje, pa se ne može primijeniti na pravne odnose koji su ranije nastali.

Međutim, griješi kada prigovara primjeni članka 372. st. 1. ZOO, koji je pravilno primijenjen, pa su tužbeni zahtjevi i pozivom samo na tu odredbu morali biti odbijeni, tako da je bilo nepotrebno pozivanje i na članak 106. Zakona o radu, pa ta greška nema nikakvo pravno značenje niti utjecaj na zakonitost presuda koje se zahtjevom za zaštitu zakonitosti pobijaju.

Griješi Federalni tužitelj i kada se u svom zahtjevu poziva na stajalište sudske prakse o ovom pitanju, pri čemu očito, ima u vidu stajalište ranije sudske prakse o rokovima zastare i pravnoj kvalifikaciji potraživanja isplate osobnih dohodaka (kao bitnog obilježja sustava radničkog samoupravljanja) iz vremena njihovog postojanja kao pravne kategorije, a ne potraživanju isplate plaća, premda su to potpuno različite, ne samo pravne već i ekonomske kategorije.

Osobni dohodak je dio ukupno ostvarenog dohotka pravne osobe, koji je srazmjeran doprinosu pojedinog radnika u ostvarenju toga ukupnog dohotka, odnosno dobiti. Isplaćivao se najmanje jednom mjesečno kao akontacija. Konačni obračun i isplata vršena je tek po usvajanju završnog računa i to u iznosu koji je pored ovisnosti o pojedinačnom doprinosu radnika, uvijek ovisio o uspjehu u poslovanju, odnosno ostvarenju ukupne dobiti i smjernicama dalje poslovne politike.

Iznos plaće, obračun i razdoblje isplate, koje ne može biti duže od 30 dana, kod poslodavaca se ugovara ugovorom o radu u skladu sa kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu, a u tijelima uprave i službama za upravu određuje propisivanjem koeficijenta. Obračun i isplata nisu ovisni o uspjehu u poslovanju, ali su neodvojivo povezani sa obavljanjem poslova i radnih zadataka u radnom odnosu, koji je po svojoj prirodi trajni pravni odnos, bez obzira da li je zasnovan na neodređeno ili neko određeno vrijeme. Kada se, kao naknada za izvršavanje poslova i radnih zadataka u tom trajnom odnosu, isplaćuje periodično u vremenskim razmacima ne dužim od 30 dana i dospijeva svaka isplata protekom toga vremena, plaća ima sva obilježja povremenog potraživanja, koje dospijeva u zakonom određenom periodu koji je kraći od jedne godine, kako je to određeno u članku 372. st. 1. ZOO, i kao takvo zastarijeva za tri godine, računajući odvojeno od dospelosti svake pojedine mjesečne neisplaćene plaće.

Stoga su sudovi nižeg stupnja pravilno primijenili materijalno pravo kada su na potraživanje plaće tužitelju primijenili zastarni rok od tri godine, iz članka 372. st. 1. ZOO, pa je zahtjev za zaštitu zakonitosti, koji se na tome temelji, odbijen kao neosnovan.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Gv1-6/03 od 9.7.2003.god.)

16.

Članak 195. i 208. Zakona o izvršnom postupku - analogno

TUŽITELJ MOŽE I U TOKU PARNICE ZAHTJEVATI DA MU SE DUG U STRANOJ VALUTI DOSUDI U DOMAĆOJ VALUTI PREMA TEČAJU KOJI VRIJEDI U VRIJEME POSTAVLJANJA TAKVOG ZAHTJEVA.

Iz obrazloženja:

Na raspravi 4.7.2000.g. tužitelj umjesto isplate duga 8.397,70 USD postavlja svoj tužbeni zahtjev na isplatu toga iznosa u domaćoj valuti prema tečaju u vrijeme postavljanja toga zahtjeva, uz kamatu koju je do tada obračunao.

Sudovi nižeg stupnja usvajaju tužbeni zahtjev na isplatu duga u domaćoj valuti, ali griješe kada preračun vrše prema tečaju koji je važio na dan nastanka obveze, odnosno na dan kada je tuženik došao u zakašnjenje sa plaćanjem. Naime, nesporno je među stranakama da tuženik tužitelju duguje 8.397,70 USD, pa je tužitelj mogao ostati pri takvom zahtjevu, koji bi u slučaju nedostatka na računima tuženika tih deviznih sredstava, bio izvršen preračunom u domaću valutu i to prema tečaju na dan isplate. Kada tužitelj još u toku parnice zahtjeva da mu se za dug u stranoj valuti dosudi isplata u domaćoj valuti, i kada u tako postavljenom zahtjevu nije odredio iznos domaće valute, podrazumjeva se odgovarajući iznos u vrijeme isplate, a kada taj iznos odredi prema zvaničnom tečaju u vrijeme postavljanja takvog zahtjeva, time ne zahtjeva više od onoga što mu tuženik stvarno duguje, već upravo koliko mu u tome momentu duguje, pa sud griješi ako mu u takvom slučaju dosudi manji iznos primjenom tečaja u vrijeme nastanka obveze ili u neko drugo vrijeme po kojem bi dug izražen u domaćoj valuti bio manji od stvarnog.

Stoga su sudovi nižeg stupnja pogrešno primjenili materijalno pravo kada su postupili drukčije i dijelom odbili tužbeni zahtjev.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-6/02 od 2.10.2003. god.)

OBLIGACIONO PRAVO - ZAKONSKE OBAVEZE

17.

Član 279. Zakona o obveznim odnosima

GLAVNICA RANIJEG DOSPJELOG POTRAŽIVANJA U DOMAĆOJ VALUTI KOJA JE ZBOG INFLACIJE UVEĆANA PRIPISIVANJEM OBRAČUNATIH KAMATA, SMATRA SE DEFINITIVNO FORMIRANOM NA DAN 15.7.1994. GODINE, PA OD TADA BEZ OBZIRA NA NAČIN OBRAČUNA, KAMATA SE NE MOŽE PRIPISIVATI GLAVNICI.

Iz obrazloženja:

Zakon o visini stope zatezne kamate ("Sl.list SFRJ", broj 57/89), koji se primjenjivao kao preuzeti Zakon do stupanja na snagu istoimenog Zakona ("Sl.novine FBiH", broj 18/96) - čija je primjena otpočela 1.10.1996. g., propisivao je obračun zatezne kamate svakog mjeseca konformnom metodom, a po stopi koja je odgovarala stopi Narodne banke (najprije SFRJ a kasnije BiH) uvećanoj za 20%.

Po pravilima matematske nauke, konformni način obračuna kamate - interesa, nije podrazumijevao pripisivanje obračunate kamate glavnici potraživanja, već se primjenjivao samo kod perioda docnje kraće od godinu dana, radi pravilnog obračuna kamate određene godišnjom stopom, s tim da tako obračunata kamata ako docnja traje godinu dana i više, nemože preći iznos kamate koji bi se dobio obračunom za cijelu godinu po pravilima običnog interesnog računa od sto. Kako se, međutim, raniji savezni zakon primjenjivao u periodu izrazito visoke inflacije i stalnog izrazitog obezvređivanja domaće valute, u sudskoj praksi je bilo jedinstveno prihvaćeno da se svako mjesečno obračunata kamata, kada se radi o potraživanjima u domaćoj valuti, pripisuje glavnici i daljni obračun vrši na tako uvećanu glavnici i kroz takav način obračuna vršena je i revalorizacija glavnice, jer se smatralo da bez takvog načina obračuna, odvojeno izračunata zatezna kamata na neuvećanu glavnici ne postiže zakonsku svrhu. Tokom cijelog razdoblja od 1990. g. do sredine 1994. godine, domaći novac je bio izložen uticaju pojačane inflacije (obezvređivanja) tako da su potraživanja nakon konverzije i denominacije, i uz takav način obračuna dosegala u momentu naplate samo oko trećine realne vrijednosti u vrijeme nastanka, odnosno dospjeća (računate po kursu tadašnjeg dinara napram DEM).

Zatezna kamata ima i funkciju naknade štete koju trpi svaki povjerilac novčanog potraživanja već zbog samog zakašnjenja u naplati potraživanja, a takva njezina uloga bi izostala ako bi u uvjetima inflacije, bila obračunata na način koji bi doveo do samo simboličnih iznosa i za dulji period zakašnjenja. Stoga je prihvaćen i stav da dok traje ovakav način obračuna, dolazi do suspenzije odredaba čl. 279. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Prihvatajući programirani način obračuna bivše SDK iz 1990. g. (kao i bivšeg Zavoda za platni promet) kao ispravan, polazilo se i od toga da naprijed pomenuti zakon nije kao obračunsko razdoblje odredio godinu dana, već mjesec, cijeneći pri tome i okolnost da je NB BiH počev od 16.2.1992. g. do 1.7.1995. g. određivala eskontne stope mjesečno, a u razdoblju od 1.7.1995. g. do 1.4.1996. g. tromjesečno.

Međutim, način obračuna zateznih kamata treba promijeniti počev od 15.7.1994. g., kada je stupio na snagu Zakon o promjeni vrijednosti dinara ("Sl.list RBiH", br. 16/94 i 33/94), jer je nakon izvršene denominalizacije tih dinara, novi BH dinar postao stabilna valuta, što najbolje pokazuje okolnost da se zvanični kurs 100 BH dinara à 1 DEM, nije nikada mijenjao. U tim uslovima prestala je potreba da se zatezna kamata, makar je nastavljen način obračuna svakog mjeseca primjenom konformne metode do 1.10.1996. g., pripisuje glavnici potraživanja, i tako ova revalorizira čime je prestala i suspenzija odredaba čl. 279. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima.

Ovo praktično znači da se glavnica ranije dospjelog potraživanja u domaćoj valuti stalno uvećana pripisivanjem obračunate zatezne kamate definitivno formira 15.7.1994. g. i od tada zatezna kamata, bez obzira na koji se način obračunava, ne pripisuje glavnici.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: GŽ-70/01 od 16.10.2001.god.)

NAPOMENA: Ova sentenca je već objavljena u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda FBiH br. 2/2001, ali se zbog aktuelnosti i značaja objavljuje ponovo.

18.

Članak 71. Zakona o deviznom poslovanju - raniji

Članak 9. Uredbe sa zakonskom snagom o deviznom poslovanju - raniji

DO DONOŠENJA POSEBNOG ZAKONA, SUDOVI NE MOGU OBVEZATI
BANKE NA ISPLATU STARE DEVIZNE ŠTEDNJE.

Iz obrazloženja:

Tužitelj zahtjeva da mu tužena isplati iznose stare devizne štednje, koje je kako u reviziji tvrdi, još davne 1971. ili 1972. god., položio kod tadašnje banke u Sarajevu, čiji je pravni sljednik tužena Banka.

Sudovi nižeg stupnja ovakav tužbeni zahtjev odbijaju, nalazeći da zbog još uvijek neeliminiranog pravnog režima zabrane slobodnog raspolaganja ovom vrstom štednje, na tuženoj ne postoji obveza isplate.

Stajalište sudova je po mišljenju ovoga suda pravilno i zasnovano na pravilnoj primjeni materijalnog prava.

Naime, građanskopravni odnos između tužitelja i banke prethodnice tužene, nastao je i trajao u pravnom režimu bivše države, koja je svojim Zakonom o deviznom poslovanju i uz njega donijetim provedbenim propisima, zabranila slobodu raspolaganja sredstvima na deviznim računima i štednim ulozima građana (član 71. toga Zakona). Takav pravni režim zabrane raspolaganja naslijedila je RBiH prilikom svoga osamostaljenja, a potom i uredila svojom Uredbom sa zakonskom snagom o deviznom poslovanju (kasnije postala Zakon), prema čijoj odredbi čl. 9. st. 1. domaće fizičke osobe mogu držati devize na deviznom računu ili deviznom štednom ulogu i koristiti ih za plaćanje u inozemstvu. Prema odredbi čl. 150. Uredbe, prestalo je važenje Zakona o deviznom poslovanju koji je donijela bivša država, što nikako ne znači i prestanak njegove primjene na odnose nastale ili zasnovane u vrijeme dok je on bio na snazi, budući da Uredba ni jednoj svojoj odredbi ne daje povratno djelovanje, pa tako i ne uređuje odnose nastale prije njezina stupanja na snagu. Ne čini to ni Uredba, odnosno Zakon o deviznom poslovanju iz 1994. g. (Sl. list SRBiH br. 10/94), već se Skupština RBiH kao zakonodavno tijelo, svojom Odlukom o ciljevima i zadacima devizne politike 1996.g. (dakle prvoj poratnoj godini), obvezuje da će pitanje devizne štednje građana deponirane kod bivše Narodne banke

Jugoslavije, rješiti donošenjem zakona o javnom dugu BiH ili na drugi način u sklopu ukupne konsolidacije duga BiH zajedno sa međunarodnom zajednicom.

Držeći da je pitanje stare devizne štednje svojih građana, u skladu sa navedenom Odlukom, uredila Zakonom o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina građana u postupku privatizacije, Federacija BiH očito svojim Zakonom o deviznom poslovanju (Sl. novine FBiH br. 35/98) kao kasnijim zakonom, nije ni želila zadirati u ovo pitanje, pa se bez ikakve dileme ni ovaj zakon ne može primjeniti na odnose zasnovane prije njegova stupanja na pravnu snagu, bez obzira što je Ustavni sud Federacije BiH svojom Odlukom br. U-10/00 od 8.1.2001. g. proglasio neustavnim odnosne odredbe Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju tražbina građana u postupku privatizacije i tako ih eliminirao iz pravnog sustava.

Slijedi da se Zakon o deviznom poslovanju bivše države mora primjeniti na sve odnose nastale za vrijeme dok je bio na pravnoj snazi, odnosno na sve odnose zasnovane do stupanja na snagu Uredbe za zakonskom snagom o deviznom poslovanju iz 1992. g., pa kako on zabranjuje slobodno raspolaganje deviznim štednim ulozima, pravilno su sudovi nižeg stupnja postupili kada su odbili tužbeni zahtjev.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-166/01 od 14.5.2003.god.)

PRAVO OSIGURANJA

19.

Članak 79. Zakona o osiguranju imovine i osoba

OSIGURAVAJUĆE DRUŠTVO DUŽNO JE PO OSNOVI OSIGURANJA OD AUTOODGOVORNOSTI, NADOKNADITI ŠTETU I KADA JE NAMJERNO PROUZROČENA OD STRANE OSIGURANIKA, PA SE OD OSIGURANIKA KAO OSOBE ODGOVORNE ZA ŠTETU, MOŽE REGRESIRATI ZA CJELOKUPNI ISPLAĆENI IZNOS NAKNADE ŠTETE, KAMATA I U VEZI S TIM NASTALIH TROŠKOVA.

Iz obrazloženja:

Na temelju rezultata provedenog postupka sudovi nižeg stupnja utvrdili su da je tuženik u svojstvu tužiteljeva osiguranika, svojim putničkim vozilom namjerno udario policajca B.K. i tako mu nanio tjelesne ozljede na ime kojih mu je tužitelj po osnovi obveznog osiguranja isplatio naknadu nematerijalne štete i to na ime pretrpljenih bolova 600 KM, a na ime pretrpljenog straha 400 KM, što zahtjeva da mu tuženik nadokadi.

Sud prvog stupnja odbija tužitelja s tužbenim zahjevom za naknadu isplaćenog iznosa za pretrpljeni strah, smatrajući da oštećenom ne pripada pravo na ovaj vid naknade štete zbog kraćeg vremena njegova trajanja, pa da je tako tužitelj platio što

nije dugovao, a drugostupanjski sud, u odsutnosti tuženikove žalbe, potvrđuje prvostupanjsku presudu sa izraženim stajalištem, da na tužitelju nije uopće bila obveza naknade štete, jer je prouzročena namjerno, pri čemu se poziva na članak 920. Zakona o obveznim odnosima.

Osnovano zahtjev za zaštitu zakonitosti ukazuje da su presude sudova nižeg stupnja rezultat pogrešne primjene materijalnog prava.

Nije sporno da je šteta nanijeta upotrebom motornog vozila, čiji je vlasnik po osnovi obvezanog osiguranja bio osiguran kod tužitelja za štetu koju prouzroči trećim osobama. Naknada takve štete može se po članku 78. Zakona o osiguranju imovine i osoba, izravno ostvarivati od osiguravajućeg društva kod kojeg se vlasnik osigurao od ove odgovornosti. Osiguravajuće društvo u takvom slučaju dužno je isplatiti i štetu koja je namjerno prouzročena, kako to izričito propisuje novelirana odredba članka 79. st.1. navedenog Zakona, pa je sud drugog stupnja nesumnjivo pogrešno primjenio materijalno pravo kada je svoju odluku o odbijanju tuženog zahtjeva utemeljio na odredbi članka 920. Zakona o obveznim odnosima, koja se odnosi na dobrovoljno osiguravanje i odnose između ugovornih strana na što pravilno ukazuje zahtjev za zaštitu zakonitosti Federalnog tužitelja.

Prema odredbi članka 79. st.3. Zakona o osiguranju imovine i osoba, društvo za osiguranje koje nadoknadi štetu i u slučaju iz stavka 1. dakle, i štetu prouzročenu namjerno, ima pravo regresa prema osobi koja je odgovorna za štetu i to za ISPLAĆENI IZNOS NAKNADE ŠTETE, kao i kamate i troškove, koje je u vezi s tim imalo, iz čega slijedi da su, odbijanjem dijela tužbenog zahtjeva, oba suda nižeg stupnja pogrešno primijenili materijalno pravo, budući da i po mišljenju ovog suda, isplaćeni iznos ne premašuje pretrpljenu štetu, pa su u tome dijelu njihove presude, temeljem članka 378. st.1. Zakona o parničnom postupku, preinačene i tako tužbenom zahtjevu u cjelini udovoljeno.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Gv1–9/03 od 26.8.2003. god.)

NASLJEDNO PRAVO

20.

Član 22. Zakona o privatizaciji preduzeća

OPĆA POTRAŽIVANJA OSOBA KOJE SU UMRLE U VREMENU OD 23.3.1992. GODINE DO 6.12.1997. GODINE, KAO DANA STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O PRIVATIZACIJI PREDUZEĆA, NE MOGU BITI PREDMET ZAOSTAVŠTINE U OSTAVINSKOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

Ne mogu biti predmet raspravljanja zaostavštine lica umrlih prije 6.12.1997. god., njegovi opći certifikati, već se takvo potraživanje, pod uvjetima iz čl. 22.

Zakona o privatizaciji preduzeća neposredno u Zavodu za platni promet, upisuje na njegovu maloljetnu djecu.

Naime, ako je osoba koja bi imala pravo na opće potraživanje (certifikat) po čl. 21. Zakona o privatizaciji preduzeća, umrla iza 23.3.1992. god. pa do 6.12.1997. god. kao dana stupanja na snagu Zakona, opće potraživanje koje bi joj pripalo da je živa, pripada zajednički njezinoj maloljetnoj djeci (čl. 22. Zakona).

Dok se opća potraživanja, na jedinstvene račune građana, unose po nalogu Agencije za privatizaciju u FBiH, a na osnovu evidencije koju dostavlja Federalno ministarstvo unutarnjih poslova, opća potraživanja umrlih osoba iz čl. 22. spomenutog Zakona, evidentiraju se na temelju prijave koju za maloljetnu djecu podnosi roditelj, staratelj ili usvojitelj, općinskoj službi nadležnoj za poslove opće uprave. Prijava se podnosi na posebnom obrascu, nakon čega općinska služba izdaje uvjerenje o pravu na opće potraživanje. Uvjerenje se dostavlja nadležnoj agenciji radi evidentiranja i prosljeđivanja Zavodu za platni promet (član 5. i 6. Uputstva o evidenciji i realizaciji potraživanja građana sa jedinstvenog računa).

Iz navedenih propisa proizilazi da se u ostavinskom postupku iza osoba umrlih prije 6.12.1997. godine ne može odlučivati o nasljeđivanju općih certifikata. Stoga bi općinski sudovi trebali odbiti unošenje u ostavinsku masu i općih potraživanja (certifikata) umrlih osoba, pa i onda kada je greškom došlo do evidentiranja tog potraživanja na računu umrle osobe, polazeći od naprijed navedenih prinudnih propisa.

Ako ipak dođe do toga da se u ostavinskom postupku odluči o nasljeđivanju općih potraživanja osoba iz člana 22. Zakona o privatizaciji preduzeća, mislimo da takvo rješenje o nasljeđivanju ne obavezuje Zavod, odnosno Agenciju za privatizaciju i ne može poslužiti kao temelj za promjene na jedinstvenom računu građana. Ovo stoga što pravomoćno rješenje o nasljeđivanju obavezuje samo učesnike ostavinskog postupka (nasljednike, legatаре i druge osobe koje ostvaruju neko pravo u ostavinskom postupku).

Pri ovome treba imati u vidu da svoje nepravilno rješenje o nasljeđivanju prvostepeni sud može izmijeniti samo povodom blagovremene žalbe, a drugostepeni sud i kada je žalba neblagovremena, ali oba pod uvjetom da se time ne vrijeđaju prava drugih sudionika, zasnovana na rješenju o nasljeđivanju.

(Zaključak građanskog odjela Vrhovnog suda Federacije BiH sa sjednice od 11.9.2003. god.)

STAMBENO PRAVO

21.

Članak 20. st.2. Zakona o stambenim odnosima

SUPRUŽNIKU KOJI NIJE ODREĐEN ZA NOSITELJA STANARSKOG PRAVA NA ZAJEDNIČKOM STANU, NE OSIGURAVA SE NUŽNI SMJEŠTAJ AKO NIJE KORISNIK STANA.

Iz obrazloženja:

Neosnovano revizija prigovora pogrešnoj primjeni materijalnog prava i stoga što predlagateljici nije odlučeno o nužnom smještaju, jer i po mišljenju ovoga suda nije bilo zakonskih uvjeta za to. Naime, prema odredbi članka 20. st.2. Zakona o stambenim odnosima, nužni smještaj se osigurava prilikom iseljenja ranijeg bračnog druga koji nije određen za nositelja stanarskog prava. Do iseljenja po samom zakonu ne može doći dok se ne osigura takav smještaj, pa u tome pravcu rješenje suda može imati samo deklaratorno značenje.

U ovome postupku međutim, nije bilo uvjeta za donošenje bilo kakvog rješenja o osiguranju nužnog smještaja, jer predlagateljica dugo vrijeme nije korisnik stana, pa time po prirodi stvari ne može ni doći do njezina iseljenja, kao uvjeta ostvarenju prava na nužni smještaj.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: Rev-257/03 od 26.8.2003. god.)

RADNO PRAVO

22.

Članak 14. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave u Federaciji BiH

Članak 10. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa - raniji

U RADNOM SPORU SUD NIJE OVLAŠTEN ODLUČITI O IZBORU KANDIDATA PRIJAVLJENIH NA NATJEČAJ ZA ZASNIVANJE RADNOG ODNOSA I KADA PONIŠTI ODLUKU O NEPRAVILNO IZVRŠENOM IZBORU.

Iz obrazloženja:

Spor o zakonitosti odluke o izboru kandidata, nije spor pune jurisdikcije i sud nema ovlaštenje odlučivati o izboru kandidata, niti naložiti tuženiku da donese odluku o izboru tužiteljice, što bi bilo u suštini isto što i odlučiti o tome, jer bi time neovlašteno uzurpirao prava nadležnog tijela tuženika. Zbog toga su sudovi nižeg stupnja pravilno postupili kada su po zahtjevu tužiteljice odbili odlučiti o izboru kandidata, čemu tužiteljica neosnovano u reviziji prigovara (članak 14. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave iz FBiH i članak 10. Zakona o osnovnim pravima iz radnog odnosa).

Neosnovano tužiteljica prigovara i da sud drugog stupnja nije dao razloge zašto tuženiku nije naloženo da je primi u radni odnos, jer je taj sud u razlozima svoje presude jasno naveo da se radi o sporu o zakonitosti odluke o izboru i da sud nema ovlasti utvrditi koji kandidat treba biti izabran, jer da je to isključivo pravo radnika tuženika.

Nije nižestupanjskim presudama naloženo tuženiku raspisivanje novog oglasa, kako opet neosnovano prigovara tužiteljica, jer se pravilnostima postupka raspisivanja oglasa sudovi nižeg stupnja nisu ni bavili, budući da u tome pravcu nije ni postavljen tužbeni zahtjev, pa bi da su protivno postupili izašli iz okvira tužbenog zahtjeva i počinili bitnu povredu postupka.

Budući da tužiteljica po raspisanom oglasu nije zasnovala radni odnos, niti je tuženiku naloženo da sa njom zasnuje taj odnos, neosnovan je i tužbeni zahtjev za plaćanje naknade osobnog dohotka, kao prava koje je isključivo vezano za radni odnos, pa su sudovi nižeg stupnja pravilno primjenili materijalno pravo, kada su i ovaj tužbeni zahtjev odbili.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-236/02 od 3.6.2003.god.)

23.

Članak 103. Zakona o radu

Članak 154. Zakona o obveznim odnosima

PRAVOMOĆNOST RJEŠENJA O PRESTANKU RADNOG ODNOSA ISKLJUČUJE ODGOVORNOST ZA ŠTETU KOJU UPOSLENIK TRPI ZBOG NEOSTVARIVANJA PRAVA NA PLAĆU.

Iz obrazloženja:

Rješenjem tužene od 30.4.1995. g. prestao je tužiteljev radni odnos kod tužene. Rješenje mu nije dostavljeno, već je objavljeno na oglasnoj tabli tužene, a na poseban zahtjev, tužitelj je dopisom od 23.7.1996. g. obaviješten da se ne nalazi na čekanju, jer mu je navedenim rješenjem prestao radni odnos. Ni nakon prijema pismene obavijesti nije pobijao rješenje o prestanku radnog odnosa, nije tražio zaštitu po njemu eventualno povrijeđenih prava iz radnog odnosa, pa je rješenje o prestanku radnog odnosa postalo pravomoćno. Nastupanjem pravomoćnosti prestala je svaka procesna mogućnost, pa makar i kao prethodno pitanje, ispitivanja njegove zakonitosti, jer se smatra istinitim ono što je pravomoćno riješeno (*res iudicata pro veritate habetur*).

Tužena bi u ovom slučaju mogla odgovarati za štetu samo po principu krivnje, koja bi se ogledala u donošenju nezakonitog akta o prestanku radnog odnosa. Krivnja bi postojala tek kada bi u sudskom postupku pravomoćnom presudom, rješenje o prestanku radnog odnosa, bilo proglašeno nezakonitim i tako eliminirano njegovo pravno djelovanje. Kako je takav postupak izostao, a mogao se pokrenuti samo u

zakonom određenom roku i pod uvjetima zakonom propisanim (čl. 103. Zakona o radu), te rješenje postalo pravomoćno, smatra se da je donijeto u skladu sa zakonom, pa kada je tužena postupala u skladu sa zakonom, isključena je njezina krivnja za eventualno nastalu štetu, pa kako je uz to nastupila i zastara po članku 376. st. 1. Zakona o obveznim odnosima, kako je pravilno našao prvostupanjski sud, a ne po članku 103. i 106. Zakona o radu, kako to pogrešno uzima drugostupanjski sud (jer je Zakon o radu donijet i stupio na snagu znatno kasnije od nastanka spornog pravnog odnosa), tužbeni zahtjev je pravilno odbijen primjenom odredaba člana 154. Zakona o obveznim odnosima.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-439/02 od 3.6.2003.god.)

24.

Članak 103. i 106. Zakona o radu

Članak 360. Zakona o obaveznim odnosima

NOVČANE TRAZBINE IZ RADNOG ODNOSA ZASTARJEVAJU U ROKU OD TRI GODINE PO ČLANKU 106. ZAKONA O RADU. OSTVARIVANJE OVIH TRAZBINA NIJE OGRANIČENO ROKOM ZA PODNOŠENJE TUŽBE IZ NOVELIRANE ODREDBE ČLANKA 103. ZAKONA O RADU.

Iz obrazloženja:

Rok iz članka 106. Zakona o radu je zastarni rok materijalnog prava, čijim protekom ne prestaje samo pravo na koje se odnosi, već samo uposlenik kao vjerovnik, zbog svog pasivnog držanja, gubi zaštitu toga prava, ako poslodavac kao dužnik odluči iskoristiti svoje pravo, koje je za njega nastalo zbog takvog uposlenikovog držanja (pravo prigovora zastare - čl. 360. st.1. i 3. ZOO).

Ovaj rok se mora računati od dana dospjeća tražbine u kom smislu treba shvatiti upotrebljen izraz nastanka obveze tražbine, jer zastarjelost nastupa kada protekne zakonom određeno vrijeme u kojem je vjerovnik mogao zahtijevati ispunjenje obveze, a ispunjenje obveze ne može se zahtijevati prije nego je ispunjenje dospjelo (članak 360. st. 2. Zakona o obaveznim odnosima).

Na ovaj rok sud ne pazi po službenoj dužnosti.

Nasuprot tome, rok iz novelirane odredbe članka 103. Zakona o radu prekluzivni je rok procesno pravne prirode, čijim protekom se gubi pravo na podnošenje tužbe, pa na njega sud pazi po službenoj dužnosti. Odnosi se očito na povrede ostalih prava iz radnog odnosa odnosno onih prava do čijih povreda uglavnom dolazi donošenjem nezakonitih pojedinačnih akata od strane poslodavca. Ta prava po svojoj prirodi ne predstavljaju tražbine iz članka 106. Zakona o radu, pa za njih nije ni određeno vrijeme dospjeća.

(Zaključak sjednice građanskog odjela Vrhovnog suda Federacije BiH od 27.8.2003.god.)

UPRAVNO PRAVO

25.

Član 249. stav 1. tačka 2. Carinskog Zakona

Članovi 203. stav 2. i 217. stav 2. i 3. Zakona o carinskoj politici

ZAHTJEV ZA POVRAT POSEBNE PRISTOJBE KOJA JE PLAĆENA NA ROBU UVEZENU U 1997. I 1998. GODINI STRANKA MOŽE PODNIJETI U ROKU OD JEDNE GODINE, RAČUNAJUĆI OD DANA PODNOŠENJA CARINSKE DEKLARACIJE, JER U PROTIVNOM GUBI SAMO PRAVO NA POVRAT PLAĆENOG IZNOSA.

Iz obrazloženja:

Članom 249. stav 1. tačka 2. Carinskog zakona ("Sl.novine FBiH", broj: 2/95 do 25/97) na koji se u obrazloženjima svojih rješenja poziva kako prvostepeni, tako i drugostepeni organ, propisano je, između ostalog, da podnosilac deklaracije, može u roku od godine dana od dana podnošenja carinske deklaracije, podnijeti zahtjev za povrat više plaćene carine (pa time i uvoznih pristojbi).

Imajući u vidu citiranu zakonsku odredbu i gore navedeno utvrđenje upravnih organa sud nalazi da su isti pravilno negativno odlučili o zahtjevu tužitelja. Naime, rok iz čl. 249. st. 1. tačka 2. Carinskog zakona je materijalno prekluzivni rok, čijim protekom stranka gubi pravo podnošenja zahtjeva za ostvarivanje određenog materijalnog prava. Radi se o materijalno pravnim prekluzivnim zakonskim rokovima, koji se ne mogu produžavati i čijim propuštanjem stranka gubi pravo, pa podneseni zahtjev treba, po proteku roka odbiti.

Pri tome treba ukazati da je prvostepeni upravni organ odlučujući o zahtjevu tužitelja isti pogrešno zaključkom odbacio čime je postupio protivno odredbama čl. 218. st. 1. Zakona o upravnom postupku, umjesto da isti rješenjem odbije. Međutim, obzirom da je o predmetnom zahtjevu pravilno negativno odlučeno, to navedeni propust prvostepenog upravnog organa nema uticaja na drugačije rješenje ove upravne stvari, obzirom da istim nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja.

Prigovor tužitelja kojim se poziva na član 203. st. 2. Zakona o carinskoj politici, prema kojem je rok za traženje povrata, kako navodi, pet godina, sud je cijenio neosnovanim. Odredbama čl. 217. st. 2. i 5. Zakona o carinskoj politici ("Sl.glasnik BiH", broj 21/98) propisano je da se propisi sadržani u carinskim Zakonima Entiteta, koji su u suprotnosti sa odredbama tog Zakona, smatraju nevažećim i da se taj Zakon primjenjuje od 01.01.1999. godine, pa iz pravilnog tumačenja tih odredaba, proizilazi da je navedeni Zakon, po pitanju prava i obaveza

svih subjekata u postupcima carinjenja robe nastalih poslije početka njegove primjene 01.01.1999. godine, isključio samo primjenu propisa u carinskim zakonima Entiteta koji su u suprotnosti sa njegovim odredbama, smatrajući ih nevažećim, ali ne i ostalih odredaba carinskih zakona Entiteta. Ni jednom odredbom, taj Zakon nije propisao njegovo retroaktivno dejstvo na odnose subjekata u postupku carinjenja koji su nastali prije početka njegove primjene. U konkretnom slučaju, obaveza plaćanja carina i drugih uvoznih dažbina, nastala je prije početka primjene Zakona o carinskoj politici BiH, a za vrijeme važenja Federalnog carinskog zakona, pa su carinski organi pravilno postupili kad su u konkretnom slučaju primjenili odredbe federalnog Carinskog zakona, obzirom da je pravni odnos nastao u vrijeme kada nije bio u primjeni Zakon o Carinskoj politici BiH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1067/01 od 26.8.2003.g.)

26.

Član 6. 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda

Član 23. tačka 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine

Član 24. tačka 1. Zakona o državljanstvu Federacije BiH

LICU KOJEM JE PRIZNATO DRŽAVLJANSTVO RBiH I PROTIV KOGA JE NADLEŽANOM TUŽILAŠTVU PODNESENA KRIVIČNA PRIJAVA ZBOG OSNOVA SUMNJE DA JE POČINIO KRIVIČNO DJELO U POKUŠAJU, NE MOŽE SE SAMO ZBOG TOGA ODUZETI DRŽAVLJANSTVO BiH I FBiH, JER TA ČINJENICA SAMA ZA SEBE NE PREDSTAVLJA ZAKONSKI OSNOV ZA ODUZIMANJE DRŽAVLJANSTVA.

Iz obrazloženja:

U postupku donošenja osporenog rješenja tuženi je utvrdio da je protiv tužioca Federalnom tužilaštvu podnesena krivična prijava zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz člana 168. stav 1. (međunarodni terorizam) KZ FBiH u pokušaju, iz čega je izveo zaključak da je kod tužioca, koji je u vrijeme podnošenja zahtjeva za prijem u državljanstvo RBiH izjavio da će poštovati Ustav, zakone i druge propise RBiH i da će čuvati njen međunarodni ugled, postojala skrivena namjera da svojim postupcima ne poštuje Ustav, zakone i druge propise Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, te da će štetiti međunarodnim i drugim interesima Bosne i Hercegovine. Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja i izvedenog zaključka, tuženi je zaključio da su ispunjeni uslovi za oduzimanje državljanstva BiH i FBiH tužiocu propisani u članu 23. tačka 1. Zakona o državljanstvu BiH i člana 24. tačka 1. Zakona o državljanstvu FBiH, pa mu je po osnovu ovih propisa osporenim rješenjem oduzeo državljanstvo Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine. Na ovo rješenje svoju saglasnost je dalo Ministarstvo civilnih poslova i komunikacija BiH u skladu sa članom 31. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine, dana 28.12.2001.godine.

Sud nalazi da je osporenim rješenjem povrijeđen zakon na štetu tužioca i to kako materijalni, tako i procesni. Odredbama člana 23. tačka 1. Zakona o državljanstvu Bosne i Hercegovine ("Sl.glasnik BiH", broj:13/99) i člana 24. tačka 1. Zakona o državljanstvu Federacije BiH ("Sl.novine FBiH", broj:43/01, na kojim se osporeno rješenje zasniva, propisano je da državljanstvo BiH, odnosno FBiH, može biti oduzeto u slučaju ako je stečeno pomoću prevare, lažnih informacija ili skrivanjem bilo koje relevantne činjenice, koja se može odnositi na podnosioca zahtjeva (tačka 2. ovih članova propisuje oduzimanje državljanstva u slučaju kad državljanin BiH, odnosno FBiH, vrši dobrovoljnu službu u stranim vojnim snagama uprkos pravnoj zabrani takve službe, a tačka 3. kada je državljanstvo BiH, odnosno FBiH, stečeno nakon stupanja na snagu tog zakona, bez ispunjenja uslova iz članova 9. i 10., odnosno 8. i 9. ovih zakona). Da bi se, dakle, stečeno državljanstvo BiH i FBiH nekom licu moglo oduzeti po članu 23. tačka 1. državnog, odnosno članu 24. tačka 1. federalnog Zakona o državljanstvu, mora se utvrditi da je državljanin BiH, odnosno FBiH, državljanstvo stekao prevarom, lažnom informacijom ili da je sakrio neku relevantnu činjenicu koja se na njega odnosi.

U konkretnom slučaju, mada se to u osporenom rješenju izričito ne navodi, tuženi očigledno smatra da je kod tužioca u vrijeme prijema u državljanstvo (25.8.1995.godine) postojala skrivena namjera da ne poštuje Ustav, zakone i druge propise BiH i FBiH, a ovakav zaključak izvodi iz činjenice da je protiv njega Federalnom tužilaštvu podnesena krivična prijava zbog osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz člana 168. stav 1. KZ FBiH u pokušaju, iako član 23. tačka 1. Zakona o državljanstvu BiH, odnosno član 24. tačka 1. Zakona o državljanstvu FBiH, kao razlog za oduzimanje državljanstva, osim kada je stečeno prevarom ili lažnim informacijama, predviđa i skrivanje neke relevantne činjenice, koja se može odnositi na podnosioca zahtjeva, a ne i skrivanje namjere. Zato sud razloge tuženog navedene u osporenom rješenju (postojanje kod tužioca u vrijeme prijema u državljanstvo skrivene namjere da ne poštuje Ustav, zakone i druge propise i da šteti međunarodnom ugledu BiH) ne prihvata kao zakonske razloge za oduzimanje državljanstva tužiocu. Ovo pogotovo što dati razlozi nisu precizno i logički objašnjeni, niti imaju činjeničnu podlogu u dokazima čiji se sadržaj citira u rješenju, jer je zaključivanje tuženog o postojanju skrivene namjere kod tužioca u onom smislu u kojem se navodi, izvedeno iz činjenice da je protiv njega podnesena krivična prijava iz naprijed navedenih razloga, koja nema onaj značaj koji joj daje tuženi, s obzirom da je odredbom člana 6.2. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisano da se svako ko je optužen za krivično djelo smatra nevinim dok se njegova krivica po zakonu ne dokaže, a ova Konvencija i njeni protokoli se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini na osnovu člana II.2. Aneksa 4. (Ustav BiH) Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Iz rješenja MUP R BiH, broj:07/2-204-2216 od 25.8.1995.godine proizilazi da je tužilac primljen u državljanstvo R BiH, jer je utvrđeno da ispunjava uslove iz člana 8.a. Zakona o državljanstvu R BiH ("Sl.list R BiH", broj:18/92, 11/93, 27/93, 13/93 i 15/94), tj. kao lice koje je ispunjavalo uslove iz člana 8. stav 1. tačka 5. i 6., nije učestvovalo ili pomagalo agresiju na R BiH, a dalo je pismenu izjavu da se osjeća državljaninom R BiH, pa bi mu se ovako stečeno državljanstvo moglo oduzeti ako ga je stekao na jedan od načina naveden u članu 23. tačka 1. Zakona o državljanstvu BiH, odnosno članu 24. tačka 1. Zakona o državljanstvu FBiH, te i u slučaju ako su u vrijeme njegovog prijema u državljanstvo postojali razlozi zbog kojih se po tada

važećem zakonu moglo oduzeti državljanstvo, jer ako su u odnosu na tužioca postojali takvi razlozi za oduzimanje državljanstva, svakako da ga ne bi mogao ni steći. To, međutim, tuženi nije utvrđivao niti se tim pitanjima bavio prije donošenja osporenog rješenja, koje je donio isključivo iz razloga navedenih u tom rješenju, pa se zato sud, cijeneći zakonitost tog rješenja, mogao upustiti samo u utvrđivanje postojanja ili nepostojanja razloga koje je tuženi naveo u tom rješenju, kao razloga za oduzimanje državljanstva tužiocu, a za koje je sud našao da nisu u skladu sa zakonom i zbog kojih osporeno rješenje nije zakonito.

S obzirom na iznijete razloge sud je, uvažavanjem tužbe, poništio osporeno rješenje na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima i predmet vratio tuženom organu na ponovno rješavanje u skladu sa zakonom.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-4565/01 od 19.12.2002. g.)

27.

Članovi 13. i 123. stav 2. Zakona o upravnom postupku

Član 32. stav 4., 5. i 7. Zakona o eksproprijaciji

NE MOŽE SE ODBACITI PONOJNI ZAHTJEV ZA POKRETANJE POSTUPKA DEEKSPROPRIJACIJE IZ RAZLOGA ŠTO JE RANIJI ZAHTJEV ODBIJEN RJEŠENJEM, JER JE TO RJEŠENJE POSTALO PRAVOSNAŽNO SAMO U FORMALNO-PRAVNOM ALI NE I U MATERIJALNO-PRAVNOM SMISLU.

PRAVO NA DEEKSPROPRIJACIJU RANIJE EKSPROPRIJISANIH NEKRETNINA NE ZAVISI OD OKOLNOSTI KADA JE I PO KOJEM ZAKONU IZVRŠENA EKSPROPRIJACIJA, A NITI JE USLOVLJENO DONOŠENJEM ZAKONA O RESTITUCIJI.

Iz obrazloženja:

Prvostepenim rješenjem uvažen je zahtjev tužiteljice podnesen dana 26.3.1998.godine za deeksproprijaciju nekretnina upisanih na k.č.br.666/2 površine 6370 m² iz k.o. R. i naloženo korisniku eksproprijacije – žalitelju, da predmetne nekretnine vrati tužiteljici u posjed kao ranijem vlasniku eksproprijsanih nekretnina. Prvostepeni organ je ovako odlučio, iz razloga što je na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog u prvostepenom postupku zaključio da su ispunjeni svi uvjeti propisani odredbom člana 32. stav 4. Zakona o eksproprijaciji za vraćanje predmetnih nekretnina ranijem vlasniku, a kojim odredbama je propisano da će se na zahtjev ranijeg vlasnika eksproprijsanih nekretnina poništiti pravosnažno rješenje o eksproprijaciji ako korisnik eksproprijacije u roku od 3 godine od pravosnažnosti rješenja nije izvršio znatnije radove na nekretninama u svrhu zbog kojih je izvršena eksproprijacija odnosno sve dok korisnik eksproprijacije nije izvršio znatnije radove na eksproprijsanim nekretninama (stav 7. navedene odredbe).

Tuženi je, uvažavajući žalbu korisnika eksproprijacije, osporenim rješenjem poništio navedeno prvostepeno rješenje i predmet vratio prvostepenom organu na ponovno rješavanje i u razlozima osporenog rješenja izrazio stav da je zahtjev tužiteljice, koji je podnijela 26.3.1998.godine za deeksproprijaciju predmetnih nekretnina a zbog neizvođenja radova zbog kojih su nekretnine rješenjem od 2.8.1952.godine nadležnog organa eksproprijsane po odredbama Osnovnog zakona o eksproprijaciji iz 1947.godine, preuranjen, te da ovaj zahtjev treba odbaciti pri čemu tuženi upućuje na primjenu odredbe člana 123. stav 2. Zakona o upravnom postupku. Ovaj stav tuženi obrazlaže time da je rješenjima nadležnih organa uprave donesenim u toku 1972. godine odbijen identičan zahtjev prednika tužiteljice za deeksproprijaciju nekretnina, te da tužiteljica može svoj zahtjev za vraćanje nekretnina istaći tek kada bude usvojen Zakon o restituciji.

Ovaj pravni stav tuženog nije pravilan i suprotan je odredbama Zakona o eksproprijaciji.

Iz obrazloženja osporenog akta, naime, proizlazi da tuženi organ smatra da je konačnim i pravomoćnim upravnim aktom nadležnih organa donesenim 13.6.1972.godine (koji je postao konačan 24.8.1972.godine) u identičnoj upravnoj stvari već odlučeno, te da se to rješenje moglo poništiti, ukinuti ili izmijeniti samo upotrebom vanrednih pravnih sredstava predviđenih propisima o upravnom postupku. Međutim, konačnost i pravomoćnost upravnog akta (u formalnom i u materijalnom smislu) temeljem odredaba člana 12. i 13. Zakona o upravnom postupku odnosi se samo na prava odnosno obaveze priznate određenoj stranci rješenjem nadležnog organa. U konkretnom slučaju navedenim upravnim aktima donesenim 1972.godine nije konačno i pravomoćno priznato predniku tužiteljice pravo na deeksproprijaciju, stoga što takvu mogućnost tada važeći propisi o eksproprijaciji nekretnina nisu predviđali, ako su nekretnine bile eksproprijsane po odredbama Osnovnog zakona o eksproprijaciji iz 1947.godine. Sadašnji Zakon o eksproprijaciji, koji se primjenjuje od 1977.godine ne predviđa ni u odredbama člana 32. (prečišćeni tekst) a ni u prijelaznim odredbama naprijed pomenuto ograničenje, tako da se o zahtjevu za deeksproprijaciju koji je tužiteljica podnijela 1998.godine, mora odlučivati nakon ocjene da li postoje za deeksproprijaciju uvjeti propisani odredbama člana 32. stav 4., 5. i 7. Zakona o eksproprijaciji, koji se sada primjenjuje kao federalni zakon. Prema utvrđenju prvostepenog organa, počev i od dana primjene sadašnjeg Zakona o eksproprijaciji pa sve do sada, žalitelj kao korisnik eksproprijacije nije izveo znatnije radove zbog kojih su nekretnine eksproprijsane, nego dio ovih nekretnina je ostao u posjedu ranijeg vlasnika a dio korisnik eksproprijacije iskorištava tako što iste daje u zakup trećim osobama, pa ova činjenica dugog trajanja posjeda mora biti podloga za odluku o deeksproprijaciji, jer predstavlja trajno stanje na koje se neposredno primjenjuje sadašnji zakon, bez ranijih ograničenja, tako da u konkretnom slučaju nema ni retroaktivne primjene zakona.

Izmjenama člana 32. stav 7. sadašnjeg Zakona o eksproprijaciji koje su izmjene izvršene 1994.godine (objavljen u "Službenom listu RBiH", br.15/94) nakon donošenja Odluke Ustavnog suda BiH broj U.35/93 objavljene u "Sl.listu RBiH" br.20/93, da je taj dio odredbe nesaglasan sa odredbama Amandmana LXIII. tačka 1. i 2. na Ustav RBiH, jer narušava ustavni princip zajamčenosti, ravnopravnosti i zaštiti svih oblika vlasništva, brisan je dio odredbe pomenutog zakonskog propisa da se zahtjev za deeksproprijaciju, i kada su ispunjeni ostali zakonski uvjeti, ne može istaći

po isteku osam godina od dana pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji. Ovim je u pozitivno-pravni sistem Federacije BiH uveden specifičan i za sada jedini oblik naturalne restitucije privatnog vlasništva tako da nije potrebno za odluku o vraćanju nekretnina u vlasništvo ranijim vlasnicima koji podnesu zahtjev, čekati budući zakon o restituciji čije donošenje i sadržaj u ovom momentu nisu izvjesni.

Nakon izmjene člana 32. Zakona o eksproprijaciji i nakon navedene Odluke Ustavnog suda BiH stav 7. citirane odredbe propisuje, da zahtjev za poništenje rješenja o eksproprijaciji, raniji vlasnik može podnijeti po isteku tri godine od pravomoćnosti tog rješenja, pa sve dok korisnik eksproprijacije nije izvršio znatnije radove.

Polazeći od izloženog slijedi, da je stav tuženog organa, da je u konkretnom slučaju trebalo temeljem odredbe člana 123. stav 2. Zakona o upravnom postupku, zahtjev tužiteljice odbaciti nepravilan i suprotan naprijed citiranim propisima, pa je tuženi zbog ovog pogrešnog pravnog shvatanja propustio da u žalbenom postupku odluči i riješi sve prigovore žalitelja istaknute u žalbi a koji se odnose na povredu pravila postupka, odnosno da žalitelju u prvostepenom postupku nije data mogućnost da izvrši uvid u dokumentaciju, kao naprimjer u rješenje o naslijeđivanju, na temelju kojeg bi se zaključilo da li podnositeljica zahtjeva ima aktivnu legitimaciju u ovom postupku, zatim da je prvostepeno rješenje doneseno na temelju nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja jer da je prvostepeni organ samo na temelju saslušanih svjedoka ocijenio da žalitelj ne koristi ekspropisane nekretnine, međutim, da su u postupku kod prvostepenog organa izvedeni dokazi koje žalitelj predlaže moglo bi se utvrditi i drugačije činjenično stanje na osnovu kojeg prvostepeni organ ne bi mogao uvažiti zahtjev ranijeg vlasnika ekspropisanih nekretnina. O ovim prigovorima žalitelja u osporenom rješenju nema razloga, pa se pravilnost i zakonitost osporenog rješenja u tom dijelu nije mogla ispitati, zbog čega je ovaj sud osporeno rješenje poništio i predmet vratio tuženom organu na ponovno rješavanje, kako bi tuženi u žalbenom postupku odlučio o svim prigovorima žalitelja istaknutim u žalbi.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1723/01 od 7.2.2002. g.)

28.

Članovi 1. i 4. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca

RODITELJU POGINULOG BORCA PRIPADA PRAVO NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE IAKO SA NJIM NIJE ŽIVIO U ZAJEDNIČKOM DOMAĆINSTVU U VRIJEME NJEGOVE SMRTI, POD USLOVOM DA NIJE U RADNOM ODNOSU, DA NE OBAVLJA SAMOSTALNU DJELATNOST I DA NIJE KORISNIK PENZIJE.

Iz obrazloženja:

Rješavajući po prijedlogu opštinskog organa uprave nadležnog za boračko-invalidsku zaštitu Opštine L. za prestanak tužitelju prava na izuzetno materijalno

obezbjeđenje tuženi organ je u postupku utvrdio da tužitelj ne ispunjava zakonske uslove za priznavanje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje propisane u odredbi člana 2. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl. list RBiH", broj: 33/95, 37/95 i 17/96). Naime, tuženi organ je utvrdio da je poginuli sin tužitelja u vrijeme smrti živio u zajedničkom domaćinstvu sa majkom, dok se njegov otac – tužitelj nalazio u inostranstvu, pa je osporenim rješenjem tužitelju utvrdio prestanak prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje sa 30.11.2000. godine, jer nisu ispunjeni uslovi iz člana 2. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju, prema kojem pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje mogu ostvariti otac, majka i drugi ukoliko su živjeli u zajedničkom domaćinstvu sa licima iz člana 1. ovog zakona u vrijeme njihove smrti ili nestanka i ako nema članova porodice iz stava 1. ovog člana (bračni drug, djeca rođena u braku ili van braka i drugi).

Međutim, tuženi organ je propustio da utvrdi da li su u konkretnom slučaju ispunjeni uslovi iz člana 4. navedenog zakona za priznanje tužitelju prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje. Naime, prema odredbi člana 4. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju nezavisno od uslova iz člana 2. ovog zakona, roditeljima poginulih, umrlih ili nestalih lica iz člana 1. zakona pripada izuzetno materijalno obezbjeđenje u iznosu od jedne prosječne mjesečne plate ukoliko ni jedan od roditelja nije u radnom odnosu, ne obavlja samostalnu djelatnost niti je korisnik penzije. Dakle, prema navedenoj zakonskoj odredbi tužitelju bi kao roditelju pripadalo pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje i da nije živio u zajedničkom domaćinstvu sa sinom u vrijeme njegove smrti (te iako ima članova porodice iz stava 1. člana 2.), pod uslovom da nije u radnom odnosu, da ne obavlja samostalnu djelatnost i da nije korisnik penzije. Ove činjenice tuženi organ nije utvrđivao, iako su one odlučne u rješenju ove upravne stvari, jer od utvrđenja istih zavisi da li tužitelj ispunjava ili ne ispunjava uslove za priznanje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje po tom članu.

Stoga se činjenično stanje, u dijelu osporenog rješenja kojim je tužitelju utvrđen prestanak navedenog prava, ukazuje nepotpuno utvrđeno, pa je primjenom člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima valjalo u tom dijelu osporeno rješenje poništiti i predmet vratiti tuženom na ponovno rješavanje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1532/01 od 7.3.2002.g.)

29.

Član 2. stav 3. i 3. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulog borca

NE POSTOJI OSNOV ZA ISKLJUČENJE BRATA ILI SESTRE OD PRAVA NA IZUZETNO MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE IZA POGIBIJE ILI NESTANKA BORCA ARMIJE BiH ZBOG TOGA ŠTO SU SPOSOBNI ZA PRIVREĐIVANJE, AKO BRAT ILI SESTRA NISU U RADNOM ODNOSU NE OBAVLJAJU

SAMOSTALNU DJELATNOST LIČNIM RADOM, NITI SU KORISNICI PENZIJE.

Iz obrazloženja:

Sud nalazi da se osporeno rješenje tužene zasniva na pogrešnoj primjeni člana 3. stav 2. Zakona o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica poginulih boraca ("Sl. list R BiH", br. 33/95, 37/95 i 17/96), zbog čega tuženi nije ni utvrđivao činjenice bitne za ostvarivanje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje tužiteljice, sestre poginulog F.J., borca Armije BiH.

Odredbom člana 2. stav 3. istog zakona propisano je da, između ostalih, i braća i sestre koje je izdržavalo lice iz člana 1. tog zakona u vrijeme njegove smrti, mogu ostvariti pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje ako nema članova porodice iz stava 1. i 2. tog člana.

Pojam izdržavanja, u smislu ovog zakona, dat je u članu 3. stav 2. istog zakona, te propisano da se smatra da je lice iz člana 1. tog zakona izdržavalo braću i sestre ukoliko oni nisu u radnom odnosu, ne obavljaju samostalnu djelatnost ličnim radom niti su korisnici penzije (zakonska pretpostavka sa eliminirajućim slučajevima).

Smisao ovih zakonskih odredbi je u tome da se pravo na izuzetno materijalno obezbjeđenje priznaje onoj braći i sestrama poginulog lica, koji su materijalno neobezbijedjeni, te isključenje tog prava u slučajevima kada su materijalno obezbjeđeni iz navedena tri razloga.

Iz podataka spisa proizilazi da tužiteljica nije u radnom odnosu, iz uvjerenja Društvenog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje BiH, Filijala, broj: 245/00, od 14.01.2000. godine, proizilazi da tužiteljica nije uživatelj penzije, a iz uvjerenja Ministarstva finansija, Poreska uprava-Područni ured, broj: 09-458-493 od 27.02.1996. godine proizilazi da tužiteljica ne obavlja samostalnu djelatnost ličnim radom. Zato činjenica da je tužiteljica-sestra poginulog lica iz člana 1. navedenog zakona sposobna za privređivanje, ne bi mogla biti smetnja za ostvarenje prava na izuzetno materijalno obezbjeđenje, jer zakonom nije propisano da je uslov da bi tužiteljica mogla ostvariti to pravo njena nesposobnost za privređivanje.

S obzirom na naprijed navedeno, sud nalazi da su tužbeni navodi o povredi zakona na štetu tužiteljice osnovani, pa je uvažavanjem tužbe poništo osporeno rješenje primjenom člana 38. stav 3. a u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima i predmet vratio tuženom na ponovno rješavanje u skladu sa zakonom i primjedbama ovog suda.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1236/00 od 25.9.2003.g.)

30.

Članovi 22., 23. stav 1. tačka 2. i 24. stav 1. tačka 3. Zakona o poreznoj upravi

Članovi 26. i 27. Zakona o kontroli predmeta od plemenitih kovina

U POSTUPKU INSPEKCIJSKOG NADZORA POREZNE UPRAVE KANTONALNOG UREDA (POREZNA INSPEKCIJA) SU NADLEŽNE DA DONOSE INSPEKCIJSKE MJERE PRIVREMENOG ODUZIMANJA PLEMENITIH KOVINA, KADA SE U POSLOVNIM PROSTORIJAMA ZATEKNU BEZ VJERODOSTOJNE DOKUMENTACIJE O NJIHOVOM PORIJEKLU ILI BEZ UTISNUTOG ŽIGA PROIZVOĐAČA ODNOSNO ZAVODA ZA STANDARDIZACIJU.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja osporenog rješenja kao i spisa organa uprave koji je sudu dostavljen, vidljivo je da je nadležni prvostepeni organ prije donošenja žalbom pobijanog rješenja, vršeći poslove iz svoje nadležnost, u poslovnim prostorijama tužitelja pronašao robu – zlatni nakit bez vjerodostojne dokumentacije o njegovoj nabavci. Na određenom broju predmeta nije bio utisnut ni žig proizvođača niti Zavoda za standardizaciju, što je sve detaljno navedeno i razvrstano u popisu robe koji je sastavni dio pomenutog rješenja.

Polazeći od takvih dokaza u spisu, tuženi je i po ocjeni suda, pravilno odlučio kada je odbio tužiteljevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja kojim se predmetna roba do okončanja prekršajnog postupka privremeno oduzima od tužitelja.

Neosnovano se u tužbi ističe da za donošenje predmetnog rješenja nije bilo uporišta u važećim propisima. Odredbe čl.22., 23. stav 1. tačka 2. i člana 24. stav 1 tačka 3. Zakona o poreznoj upravi (“Sl.novine FBiH”, broj:18/96) na koje su se upravni organi i pozvali u svojim rješenjima, predstavljaju zakonski osnov za donošenje pobijane odluke. Njihova primjena, odredbama materijalnog prava, tačnije Zakonom o kontroli predmeta od plemenitih kovina (“Sl. list RBiH”, broj: 3/93 i 14/94) nije isključena nego je odredbama čl.26. potvrđena budući da je u stavu 1. toga člana propisano da nadzor nad prometom predmeta od plemenitih kovina vrše organi tržišne inspekcije, a u stavu 2. da u vršenju nadzora organi tržišne inspekcije poduzimaju mjere za koje su ovlašćeni tim zakonom i propisima o tržišnoj inspekciji. To znači, da zabrana prodaje i povlačenje iz prometa predmeta na kojim nije bio utisnut žig određen od strane Zavoda za standardizaciju, a koja mjera je propisana u čl.27. navedenog zakona, na koje odredbe se i tužitelj poziva u tužbi, nisu jedine mjere koje tržišni inspektor može poduzeti. On prema naprijed citiranim odredbama čl.26. st.2. istog zakona, ima ovlašćenje da primijeni i propise o tržišnoj inspekciji odnosno odredbe Zakona o poreznoj upravi koje regulišu situaciju nastalu pronalaskom robe za koju vlasnik nema dokumentaciju o nabavci, što je u konkretnom slučaju i učinjeno.

Obzirom da činjenično stanje na koje se zasniva osporeno rješenje, navodima tužbe nije dovedeno u sumnju, sud je našao da osporenim aktom nije povrijeđen

zakon na štetu tužitelja i da stoga nema zakonskih uslova za udovoljenje zahtjevu kojim se traži poništaj osporenog rješenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-290/00 od 11.7.2002.g.)

31.

Član 48. Zakona o vojnoj obavezi

Član 1. i 2. Zakona o službi u Armiji RBiH

PRIPADNIKU ORUŽANIH SNAGA RBiH, KOJEM JE U ODREĐENOM VREMENSKOM PERIODU PREKINUTO SLUŽENJE VOJNOG ROKA ZBOG PRIVREMENE NESPOSObNOSTI ZA VRŠENJE VOJNE SLUŽBE, NE MOŽE SE TAJ PERIOD PRIZNATI KAO VRIJEME PROVEDENO U ORUŽANIM SNAGAMA RBiH.

Iz obrazloženja:

Polazeći od utvrđene i nesporne činjenice da je na osnovu nalaza Glavne vojnoljekarske komisije broj: 3129/94 od 22.9.1994. godine, tužitelj oglašen privremeno nesposobnim za vojnu službu u trajanju od šest mjeseci, tačnije od 22.9.1994. do 22.3.1995. godine, tuženi je, i po ocjeni suda, pravilno postupio kada je odbio tužiteljevu žalbu izjavljenu protiv prvostepenog rješenja kojim je odbijen njegov zahtjev za priznavanje armijskog staža u navedenom periodu. Za takvu odluku tuženi je dao valjane razloge i pozvao se na odgovarajuće odredbe materijalnog prava, pa te razloge ovaj sud prihvata. Naime, nakon što je tužitelj, kao lice iz člana 2. Zakona o vojnoj obavezi ("Sl. list RBiH"; broj: 11/92, 17/93, 1/94, 13/94 i 4/95), kojim je propisano da vojnoj obavezi podliježu u miru i ratu svi državljani Republike BiH koji imaju opštu radnu sposobnost, uz uvjete propisane ovim zakonom, proglašen privremeno nesposobnim za vojnu službu, on je faktički samo imao valjano opravdanje za neizvršavanje pomenute obaveze. To opravdanje, ne može biti osnov za njegovo potpuno izjednačavanje sa licima koja su tu obavezu mogla izvršavati i koja su je izvršavala. Zato i nema uslova da mu se sporni period računa kao period u kojem je on izvršavao svoje obaveze u odbrani zemlje u ratu, jer takvom priznanju prava mora prethoditi ispunjenje svih zakonom propisanih obaveza, a on ih nije uopšte izvršavao, jer nije ni mogao. Pretpostavka, da bi on te obaveze izvršavao da bolest - Neurosis, koja je, kako u nalazu stoji, postojala i ranije, prije stupanja u Oružane snage i koja se pogoršala za vrijeme služenja u Armiji, nije nastala, po ocjeni ovog suda, nije niti može biti zakonski osnov za priznanje traženog prava, bez obzira na navode tužbe da je on u tom periodu primao i određene naknade (hranu i cigarete), kao i druga lica u vojsci.

Što se tiče navoda tužbe da su upravni organi propustili utvrditi pod kojim okolnostima je tužitelj ranjen, valja istaći da, s obzirom na naprijed utvrđene i nesporne činjenice, prilikom odlučivanja o zahtjevu kakav je tužitelj postavio, a to je priznanje staža u Armiji RBiH, u ovom postupku nije ni trebalo izvoditi posebne dokaze u tom pravcu. Predmetnim zahtjevom o kojem je konačno odlučeno

osporenim aktom, tužitelj nije tražio da mu se prizna status ratnog vojnog invalida, tačnije da mu se prizna da je on lice iz člana 4. preuzetog Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Sl. list SFRJ", broj 31/86 do 32/90). Taj status, prema navedenoj odredbi zakona, ima samo ono lice koje je vršeci vojne dužnosti ili druge dužnosti za vojne ciljeve ili za ciljeve državne bezbjednosti zadobilo ranu, povredu, ozljedu ili bolest, pa je zbog toga nastupilo oštećenje njegovog organizma najmanje za 20%.

Iz iznesenih razloga, nije bilo zakonskog osnova za poništaj osporenog rješenja, pa je sud na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1993/00 od 12.12.2002.g.)

32.

Član 3. stav 6. Zakona o službi u Armiji RBiH

Odluka Vlade RBiH o određivanju radnih mjesta u preduzećima za proizvodnju naoružanja i vojne opreme na kojima radnici imaju sva prava koja imaju lica na službi u Armiji.

SAMO ONIM LICIMA KOJA SU U VRIJEME RATNOG STANJA IMALA RADNU OBAVEZU I RADILA NA RADNOM MJESTU KOJE JE ODLUKOM VLADE RBiH ODREĐENO KAO RADNO MJESTO NA KOJEM SE OBAVLJAJU POSLOVI ILI PROIZVODE ODREĐENI PROIZVODI TAKSATIVNO NAVEDENI U TOJ ODLUCI, UZ VERIFIKOVANJE SPISKA RADNIH MJESTA I BROJA IZVRŠILACA, A U PREDUZEĆU KOJE JE PROIZVODILO NAORUŽANJE I VOJNU OPREMU, MOGU SE PRIZNATI PRAVA KOJA IMAJU LICA NA SLUŽBI U ARMIJI BiH.

Iz obrazloženja:

Odlukom Vlade RBiH, koja je donesena na osnovu člana 3. stav 6. Zakona o službi u Armiji RBiH ("Sl.list RBiH", br:11/92 i 8/93), a na prijedlog Ministarstva energetike, rudarstva i industrije, o određivanju radnih mjesta u preduzećima za proizvodnju naoružanja i vojne opreme na kojima radnici imaju sva prava koja imaju lica na službi u Armiji, ("Sl.list RBiH", br:11/93 – Posebno glasilo) određena su radna mjesta u javnim i drugim preduzećima koja proizvode naoružanje i vojnu opremu, a na kojim se obavljaju poslovi ili proizvode određeni proizvodi, te u tač.I. te Odluke ovi poslovi ili proizvodi taksativno i navedeni, uz obavezu preduzeća za proizvodnju naoružanja i vojne opreme da dostave Ministarstvu energetike, rudarstva i industrije – Direkcija za proizvodnju naoružanja i vojne opreme spisak radnih mjesta i broj izvršilaca sačinjen u skladu sa odredbom tačke I. (tačka II.), a zatim se taj spisak nakon izvršene verifikacije dostavlja nadležnom organu radi ostvarivanja prava radnika (tačka III.). Zato je za pravilno rješenje ovog spora bilo potrebno na pouzdan način utvrditi da li je tužilac u Preduzeću "Z-H" u periodu od 1.3.1993. do 1.9.1995.godine bio raspoređen i radio na nekom od radnih mjesta na kojima je obavljao poslove ili radio na proizvodima nabrojanim u tač.I. navedene Odluke. U

postupku koji je predhodio donošenju osporenog rješenja utvrđeno je da je tužilac u navedenom periodu kao ratni raspored (za vrijeme ratnog stanja) imao radnu obavezu, u navedenom preduzeću i to na radnom mjestu građevinskog inženjera – nadzornog organa, što jasno proizilazi iz pismenih dokaza koji se nalaze u spisima predmeta, kao i iz pismenih dokaza – potvrda, koje je ispostavilo navedeno preduzeće (iz ovih potvrda bi proizilazilo da je tužilac u spornom periodu obavljao građevinske poslove na sanaciji objekata oštećenih ratnim dejstvima, a iz iskaza svjedoka na koje se tužilac poziva, pak, bi proizilazilo da je radio i u stolariji na izradi sanduka za smještaj naoružanja). Zato, suprotno shvatanju tužioca, upravni organi osnovano zaključuju da tužilac nije radio na radnom mjestu niti obavljao poslove navedene u tač.I. Odluke, pa mu se zbog toga, i po ocjeni suda, ne mogu ni priznati prava koja imaju radnici koji su radili na takvim radnim mjestima. Pogrešno je shvatanje tužioca da mu pripadaju prava koja imaju lica na službi u Armiji RBiH, pa tako i pravo da mu se period proveden za vrijeme ratnog stanja na radu u Preduzeću “Z-H” prizna kao učešće u OS RBiH samo zbog toga što je u tom periodu imao raspored na radnu obavezu i radio u navedenom preduzeću, koje je proizvodilo naoružanje i vojnu opremu. To preduzeće jeste obavljalo poslove namjenske proizvodnje, ali se prava koja imaju lica na službi u Armiji RBiH ne mogu priznati svim zaposlenim radnicima, nego samo onim koji su bili raspoređeni i radili na radnim mjestima na kojim se obavljaju oni poslovi ili proizvode oni proizvodi koji su taksativno nabrojani u 15 alineja tačke I. naprijed pomenute Odluke (svakako i uz uslove iz tač.II. i III. iste Odluke), a tužilac ni u tužbi ne navodi ni jedan od poslova ili rad na nekom proizvodu navedenim u tač.I. Odluke, niti je to u upravnom postupku utvrđeno.

S obzirom na iznijete razloge, sud je tužbu odbio kao neosnovanu primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima.

((Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-564/00 od 9.5.2002.g.)

33.

Članovi 22. i 23. Zakona o zapošljavanju

Članovi 30. i 32. Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba

KORISNICI PRAVA NA NOVČANU NAKNADU PO OSNOVU PRIVREMENE NEZAPOSLENOSTI KOJI SU TO PRAVO OSTVARILI NA OSNOVU RANIJEG ZAKONA O ZAPOŠLJAVANJU NASTAVIĆE PRIMATI NOVČANU NAKNADU I PO NOVOM ZAKONU O POSREDOVANJU U ZAPOŠLJAVANJU I SOCIJALNOJ SIGURNOSTI NEZAPOSLENIH OSOBA, SAMO AKO I PO NOVOM ZAKONU IMAJU PRAVO NA TU NAKNADU.

Iz obrazloženja:

Iz obrazloženja osporenog rješenja slijedi da je tuženi, odlučujući o žalbi tužiteljice izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja, kojim je utvrđen prestanak njenog prava na novčanu naknadu po osnovu nezaposlenosti, polazeći od utvrđene činjenice

da je navedeno pravo počelo teći od 1.2.2000.godine odbio žalbu, jer je našao da tužiteljica ne ispunjava zakonske uslove za dalje korištenje navedenog prava. Donošenjem takvog rješenja, tuženi po ocjeni ovog suda nije povrijedio zakon na štetu tužiteljice, niti je u konkretnom slučaju materijalnopravni propis primijenio retroaktivno. Ovo stoga, što je u toku trajanja tužiteljčinog prava, priznatog po ranije važećem zakonu donesen Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Sl.novine FBiH", broj:55/00) koji je u članu 62. propisao da će osobe koje su primale novčanu naknadu u skladu sa Zakonom o zapošljavanju ("Sl.list SR BiH", broj:20/90) nastaviti primati novčanu naknadu u skladu sa ovim zakonom, ako na to imaju pravo.

Kako je do dana stupanja na snagu novog zakona, a to je 29.12.2000.godine tužiteljica primila novčanu naknadu za ukopno 11 mjeseci, a po članu 30. stav 1. tačka b) navedenog zakona, prema stažu osiguranja koji ne prelazi 25 godina to pravo joj pripada za 9 mjeseci, u tužbi se neosnovano ističe da je osporenim rješenjem kojim je odbijena žalba protiv prvostepenog rješenja a ovim utvrđen prestanak predmetnog prava, povrijeđen zakon na štetu tužiteljice.

Iz iznesenih razloga, sud je na osnovu člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1601/01 od 21.11.2002.g.)

34.

Članovi 8., 10. stav 3. i 12. stav 4. Odluke o profesionalnoj rehabilitaciji djece ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju

PRAVO NA NOVČANU NAKNADU ZA VRIJEME ČEKANJA NA POSAO, OSTVARUJE DIJETE OMETENO U FIZIČKOM I PSIHIČKOM RAZVOJU KOJE JE USPJEŠNO ZAVRŠILO REHABILITACIJU, ALI SAMO U SKLADU SA RJEŠENJEM KOJIM JE TA REHABILITACIJA PRIZNATA.

Iz obrazloženja:

Odredbama člana 8. Odluke o profesionalnoj rehabilitaciji djece ometene u fizičkom ili psihičkom razvoju ("Sl. list SRBiH", broj: 22/85, 37/85, 29/86, 34/87 i 26/88) jasno je propisano da se vrsta posla za koje će se dijete ometeno u fizičkom ili psihičkom razvoju osposobljavati, određuje zavisno od godina života djeteta, fizičke i psihičke sposobnosti, te sklonosti djeteta, dok je članom 10. stav 3. iste Odluke propisano da se rješenje o pravu na rehabilitaciju donosi na osnovu konačnog nalaza, ocjene i mišljenja stručnog organa Instituta o utvrđivanju osnova za profesionalnu rehabilitaciju djeteta. Isto tako članom 12. stav 4. navedene Odluke propisano je da, po uspješno završenoj rehabilitaciji, do stupanja na rad, dijete ima pravo na novčanu naknadu za vrijeme čekanja na posao.

Logičkim tumačenjem citiranih zakonskih odredbi jasno proizilazi da pravo na novčanu naknadu za vrijeme čekanja na posao, ostvaruje dijete koje je uspješno

završilo rehabilitaciju, ali samo u skladu sa rješenjem kojim mu je ta rehabilitacija priznata.

Kako to iz dokumentacije spisa predmeta kao i obrazloženja pobijanih rješenja proizilazi, tužiteljica je konačno u upravnom postupku odbijena sa zahtjevom za priznanje prava na novčanu naknadu iz razloga što su upravni organi utvrdili da se imenovana nije osposobila za poslove navedene u rješenju broj: In-29714 od 30.09.1991. godine, kojim joj je priznato pravo na profesionalno osposobljavanje za poslove administrativnog smjera (a što tužiteljica niti ne osporava). Predmetno rješenje doneseno je na temelju nalaza, ocjene i mišljenja Instituta za ocjenjivanje radne sposobnosti u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja - Odjeljenje u drugom stepenu broj: 469/91 od 16.04.1991. godine u kojem je izričito isključeno osposobljavanje za drugu vrstu poslova osim administrativnih, zbog postojanja funkcionalne i organske smetnje kod tužiteljice.

Imajući u vidu ovakvo utvrđenje upravnih organa, da se imenovana nije osposobila za navedene poslove, te gore citirane propise, ovaj sud nalazi da su upravni organi na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje pravilno primijenili materijalno pravo kada su tužiteljicu odbili sa postavljenim zahtjevom za novčanu naknadu, zbog čega je valjalo primjenom odredbi člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima tužbu odbiti kao neosnovanu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1047/99 od 26.9.2002.g.)

35.

Član 14. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima

Član 6. Zakona o stambenim odnosima

Član 4. stav 2. Zakona o izvršenju odluka komisije za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih lica

POSLIJE SMRTI NOSIOCA STANARSKOG PRAVA, ZAHTJEV ZA IZVRŠENJE KONAČNE ODLUKE CRPC-A MOŽE PODNIJETI ČLAN NJEGOVOG PORODIČNOG DOMAĆINSTVA, KOJI JE U MOMENTU SMRTI S NJIM TRAJNO ŽIVIO I STANOVAO.

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta proizilazi da je osporenim rješenjem tužiteljica odbijena sa žalbom izjavljenom protiv zaključka o dozvoli izvršenja Službe za stambene poslove Općina broj:05-02/5-23-3758/98 od 22.08.2002.godine, čime je konačno u upravnom postupku dozvoljeno prinudnim putem izvršenje konačne odluke Komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica (u daljem tekstu CRPC) broj:511-1590-1/1 od 01.05.2001.godine, kojom je potvrđeno da je Č.M. nosilac stanarskog prava na stanu u ulici Maršala Tita broj 66/I stan broj 20., a koji u svojstvu privremenog korisnika koristi P.A. (tužiteljica).

Ovako su upravni organi odlučili nakon što su utvrdili da je Č.S. (koja je podnijela zahtjev za izvršenje Odluke) supruga Č.M. koji je umro 19.04.1993.godine, te da je CRPC svojom Odlukom broj:R-511-1590-1/1-80-026 od 05.03.2002.godine odbio zahtjev tužiteljice za ponovno razmatranje Odluke te komisije od 01.05.2001.godine, kao neosnovan.

Odlučujući o tužbi tužiteljice podnesenoj protiv osporenog rješenja Kantonalni sud u T. donio je presudu broj:U-218/02 od 26.12.2002.godine kojom je tužbu odbio iz razloga što je i navedeni sud našao da je Zaključak o dozvoli izvršenja donesen u skladu sa članom 7. Zakona o izvršenju odluka komisije za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica, a koja Odluka je konačna i obavezujuća shodno članu 14. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima.

Međutim, i prvostepeni sud kao i oba upravna organa, odlučujući u ovoj upravnoj stvari nisu imali u vidu odredbe člana 4. stav 2. tačka 2. Zakona o izvršenju odluka komisije za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih lica ("Sl.novine FBiH", broj:43/99, 51/00 i 56/01), kojim je propisano da pravo na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke Komisije koja se odnosi na stan na kojem postoji stanarsko pravo imaju lica koja se, u skladu sa Zakonom o stambenim odnosima, smatraju članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava iz odluke Komisije, na dan naveden u dispozitivu odluke te Komisije, dok je članom 6. preuzetog Zakona o stambenim odnosima ("Sl.novine FBiH", broj:11/99, 38/98 i 19/99) jasno i nedvosmisleno propisano da se članom porodičnog domaćinstva nosioca stanarskog prava smatraju lica (decidno pobrojana u stavu 2. tog člana) koja sa njim trajno žive i stanuju. Iz citiranih zakonskih odredbi, dakle, jasno proizilazi da je, bez obzira na svojstvo lica u odnosu na nosioca stanarskog prava (bračni drug, dijete, brat, sestra, unuča, itd.) odlučna činjenica za ostvarenje prava na podnošenje zahtjeva za izvršenje odluke CRPC-a – činjenica trajnog življenja i stanovanja sa nosiocem stanarskog prava.

Ovo jasno proizilazi i iz same odluke CRPC-a od 01.05.2001.godine (na temelju koje Č.S. i traži dozvolu izvršenja), a kojom se samo potvrđuje da je Č.M. na dan 01.04.1992.godine bio nosilac stanarskog prava na spornom stanu (što i nije sporno) dok je u tački 3. iste naznačeno da članovi njegovog porodičnog domaćinstva, koji takav status imaju na osnovu Zakona o stambenim odnosima, mogu uz prezentaciju te odluke (CRPC) i dokaza kojim se potvrđuje da imaju status člana porodičnog domaćinstva sa licem kojem je potvrđeno stanarsko pravo, stupiti u posjed stana (dakle i tražiti prinudno izvršenje navedene Odluke).

Da bi se dakle, po zahtjevu za izvršenje Odluke CRPC-a od 01.05.2001.godine koji je dana 29.05.2001.godine, Č.S. podnijela Službi za stambene poslove Općine Tuzla, mogao donijeti zaključak o dozvoli izvršenja prinudnim putem, konačne odluke CRPC-a, bilo je potrebno nesporno utvrditi odlučnu činjenicu trajnog življenja i stanovanja imenovane sa nosiocem stanarskog prava u spornom stanu na dan 01.04.1992.godine, shodno naprijed citiranom članu 4. stav 2. Zakona, na šta pravilno ukazuje tužiteljica u svojim žalbenim i tužbenim navodima a na šta je ukazivala i u toku upravnog postupka.

Pri tome treba napomenuti da i prvostepeni i drugostepeni upravni organi pogrešno tumače i pozivaju se na Odluku CRPC-a broj:R-511-1590-1/1-80-026 od 05.03.2002.godine kojom je odbijen zahtjev tužiteljice za ponovno razmatranja Odluke te Komisije od 01.05.2001.godine. Ovo iz razloga što je tom odlukom samo potvrđeno da je Ć.M. na dan 01.04.1992.godine bio nosilac stanarskog prava na spornom stanu, bez odlučnja o pravima Ć.S. zbog čega i prigovori tužiteljice koji su se ticali isključivo prava imenovane nisu bili od uticaja na Odluku Komisije, kako je to i navedeno u obrazloženju iste.

Stoga je, s obzirom na izložene razloge valjalo žalbu tužiteljice uvažiti i pobijanu presudu Kantonalnog suda u T. preinačiti primjenom člana 43. stav 2. Zakona o upravnim sporovima i odlučiti kao u dipozitivu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH broj: UŽ-107/03 od 15.5.2003. g.)

36.

Član 114. Zakona o upravnom postupku

STRANKA KOJA JE PLATILA NOVČANA SREDSTVA ZA VJEŠTAČENJE KOJE JE U CIJELOSTI OBAVLJENO, U UPRAVNOM POSTUPKU KOJI SE VODI PO NJENOM ZAHTJEVU, NEMA PRAVO NA POVRAT UPLAĆENIH SREDSTAVA.

Iz obrazloženja:

Pravilno je prvostupanjski sud ocijenio, da je osporeno rješenje zakonito i da se temelji na pravilnoj primjeni pravila federalnog zakona o postupku. Ovo iz razloga što je odredbom člana 114. Zakona o upravnom postupku ("Sl.novine Federacije" broj 2/98) propisano, da izdatke u gotovom novcu (u vezi sa uviđajem, vještačenjem i slično) snosi stranka po čijem je zahtjevu pokrenut postupak, i u tom slučaju organ koji vodi postupak može zaključkom odrediti da stranka unaprijed položi potreban iznos za pokriće tih troškova, a ako stranka ne položi taj iznos u određenom roku, organ može odustati od izvođenja tog dokaza, odnosno može obustaviti postupak.

Sukladno navedenim odredbama Zakona o upravnom postupku, tužitelj je po nalogu nadležnog organa, u postupku izdavanja upotrebne dozvole, koji postupak je pokrenut po zahtjevu tužitelja, položio novčana sredstva (koja potražuje u ovom postupku) za podmirenje troškova vještačenja – tehničkog pregleda, koji je stručna komisija izvršila i u toku tog postupka dala svoj nalaz i prijedlog, i na osnovu istog tužitelju je izdata upotrebna dozvola za korištenje minicentrale zvane "Bub", pa je time okončan postupak izdavanja upotrebne dozvole. Dakle, radi se o postupku koji je pokrenut po zahtjevu tužitelja i o uplati gotovog novca za podmirenje troškova vještačenja koji su bili neophodni za obavljanje tehničkog pregleda, koji je i izvršen od strane stručne komisije. Pravo tužitelja da potražuje novčana sredstva položena u navedenom postupku prestalo je onog trenutka kada je komisija za tehnički pregled izvršila pregled i dala svoj nalaz i stručno mišljenje u pogledu izdavanja upotrebne dozvole. Pravo na isplatu naknade iz položenog gotovog novca pripada samo osobama koje su izvršile tehnički pregled – članovima komisije i ove osobe nemaju

nikakvih neposrednih potraživanja od stranke koja je uplatila troškove, jer sva svoja potraživanja za naknadu troškova članovi komisije ostvaruju kod organa koji vodi postupak.

Polazeći od navedenog, organi uprave su kao i prvostupanjski sud, pravilno zaključili da u skladu sa naprijed citiranim pravilima postupka, tužitelju ne pripada pravo da zahtijeva vraćanje položenog novca za podmirenje troškova vještačenja a u postupku koji je pokrenut po njegovom zahtjevu i koji je okončan izdavanjem upotrebne dozvole. Na odlučivanje o zahtjevu tužitelja nema nikakvog značaja sumnja tužitelja da položeni novac nije isplaćen članovima komisije, niti je iz ovog razloga tužitelj stekao pravo da potražuje vraćanje uplaćenog iznosa. Zbog toga je prvostupanjski sud pravilno odlučio kada je tužbu tužitelja izjavljenu protiv osporenog rješenja odbio kao neosnovanu, a u obrazloženju pobijane presude navedeni su detaljni razlozi zašto su neosnovani prigovori tužitelja u tužbi, koje ponavlja i u žalbi a koje razloge u cijelosti uvažava i ovaj sud.

Iz navedenih razloga, tužitelj neopravdano žalbom pobija presudu prvostupanjskog suda, pa je ovaj sud primjenom odredbe člana 43. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, žalbu odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: UŽ-196/02 od 26.9.2002.g.)

37.

Član 15. stav 1. i 2. Zakona o finansijskoj policiji

Član 220. stav 1. i 3. Zakona o upravnom postupku

PROTIV ZAKLJUČKA DONESENOG PO PRIGOVORU NA ZAPISNIK FINANSIJSKE POLICIJE NIJE DOZVOLJENA POSEBNA ŽALBA, VEĆ SE PODACI IZ ZAPISNIKA MOGU POBIJATI ŽALBOM IZJAVLJENOM PROTIV RJEŠENJA KOJIM JE ODLUČENO O SAMOJ UPRAVNOJ STVARI.

Iz obrazloženja.

Odredbama člana 15. stav 1. i 2. Zakona o finansijskoj policiji ("Sl. novine FBiH", br. 2/95), propisano je da inspektor u postupku kontrole sastavlja zapisnik koji uručuje odgovornoj osobi na licu mjesta, koja na zapisnik o izvršenoj kontroli ima pravo uložiti prigovor.

U konkretnom slučaju tuženi je, kako proizilazi iz priloženih dokaza i navoda tužbe, odlučio o prigovoru na zapisnik svojim zaključkom broj: 101-281/02 od 21.1.2002. godine i to tako što je isti odbio.

Članom 220. stav 1. Zakona o upravnom postupku ("Sl. novine FBiH", br. 2/98 i 48/00), propisano je da se protiv zaključka može izjaviti posebna žalba samo kada je to ovim zakonom ili drugim zakonom izričito predviđeno.

Polazeći od citirane zakonske odredbe kao i činjenice da ni jednom odredbom Zakona o upravnom postupku, Zakona o finansijskoj policiji, niti odredbama materijalnog prava, koje se mogu primijeniti u postupku kontrole pretvorbe državnog vlasništva u privatno, nije propisana mogućnost posebnog pobijanja odluke donesene po prigovoru na zapisnik Finansijske policije, dakle, protiv zaključka kojim je odlučeno po prigovoru na zapisnik, tuženi je, i po ocjeni suda pravilno odlučio kada je žalbu protiv navedenog zaključka odbacio.

Prema tome, tužitelji će sve prigovore iznesene na odluku kojom je odlučeno o prigovoru na zapisnik moći pobijati žalbom protiv rješenja o glavnoj stvari, kako to propisuje stav 3. člana 220. ZUP-a, kao i tužbom protiv drugostepenog rješenja.

Iz iznesenih razloga, nema uslova za udovoljenje zahtjevu, kojim se traži poništaj osporenog rješenja, zbog čega je sud, primjenom člana 38. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu odbio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1078/02 od 21.6.2002.g.)

38.

Članovi 66. i 67. Zakona o upravnom postupku

NE MOŽE SE U UPRAVNOM POSTUPKU ODLUČIVATI PO ZAHTJEVU KOJI JE NEJASAN ILI SADRŽI NEDOSTATKE PRIJE NEGO SE OMOGUĆI STRANCI DA TE NEJASNOĆE ILI NEDOSTATKE OTKLONI I JASNO ODREDI PRAVI SMISAO I SADRŽAJ PODNESENOG ZAHTJEVA.

Iz obrazloženja:

Rješenjem prvostepenog organa od 22.7.1998. godine utvrđeno je da kod tužioca ne postoji invalidnost i da on može obavljati poslove radnog mjesta portiračuvara. Odlučujući o tužiočevoj žalbi izjavljenoj protiv navedenog rješenja tuženi je zaključio da se radi o stvari o kojoj se uopće ne može voditi upravni postupak, jer se tim rješenjem utvrđuju činjenice, koje mogu biti samo osnov za utvrđivanje nekog prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, ali se ne mogu utvrđivati rješenjem, pa je, pozivom na odredbe člana 238. stav 1. u vezi sa članom 264. tačka 1. Zakona o upravnom postupku prvostepeno rješenje oglasio ništavim.

Sud nalazi da su oba organa svojim rješenjima povrijedila pravila upravnog postupka, a time i zakon na štetu tužioca. Tužilac je u zahtjevu od 25.3.1996. godine, koji je zaprimljen kod DFPIO BiH - Poslovnica isti dan, a zatim proslijeđen prvostepenom organu, naveo da je do 3.5.1992. godine radio kod RO RMC "23 Avgust", ali da je sada nesposoban za posao zbog bolesti, pa traži da se njegova radna sposobnost ocijeni, s tim što je pred stručnim organom vještačenja u prvom stepenu, koje je izvršeno dana 4.10.1996. godine, izjavio i ta izjava evidentirana, da traži penziju zbog više bolesti od kojih boluje. Iz ovakvog zahtjeva, uključujući i određenu izjavu datu pred navedenim stručnim organom vještačenja, moglo se zaključiti da tužilac ne traži samo utvrđenje invalidnosti, kao činjenice, nego i ostvarivanje prava na invalidsku penziju zbog, prema njegovoj tvrdnji, gubitka radne sposobnosti, a na

osnovu utvrđenja postojanja invalidnosti u smislu gubitka radne sposobnosti. Ako je prvostepeni organ i pored toga smatrao da je tužiočev zahtjev nejasan bio je dužan da postupi u skladu sa odredbama člana 66. i 67. Zakona o upravnom postupku i pozove tužioca, kao podnosioca zahtjeva, da otkloni nedostatke, a ovo pogotovo što se radi o nekoj stranci, te da se izjasni o svom zahtjevu i jasno ga opredijeli, a ne da sam iznalazi i daje smisao nejasnom zahtjevu. Ni drugostepeni organ nije postupio na naprijed opisani način, nego je sam zaključio da tužilac isključivo traži utvrđivanje postojanja invalidnosti, pa o takvom zahtjevu, koji je organ, a ne stranka opredijelio, odlučio svojim rješenjem čime je povrijedio navedena pravila upravnog postupka. Tuženi, kao drugostepeni organ, umjesto da utvrdi ove povrede postupka učinjene od prvostepenog organa na način kako to propisuje Zakon o upravnom postupku, prilikom odlučivanja o tužiočevoj žalbi izjavljenoj protiv tog rješenja (u toj žalbi je tužilac, ovaj put određeno, tražio priznavanje prava na invalidsku penziju) ocijenio da je prvostepeno rješenje ništavo, jer da se radi o stvari o kojoj se uopće ne može voditi upravni postupak, jer da su prvostepenim rješenjem samo utvrđene činjenice, a nije na osnovu tih činjenica odlučivano i o nekom pravu iz penzijskog i invalidskog osiguranja zbog čega ga je oglasio ništavim. Rješenje jeste ništavo ako se njime ne odlučuje o subjektivnim pravima i obavezama, nego se samo utvrđuju činjenice, a o činjenicama se ne može samostalno odlučivati u upravnom postupku dispozitivom rješenja. Međutim, u konkretnom slučaju, zbog propusta prvostepenog organa da, nakon što utvrdi smisao podnesenog zahtjeva, odluči o tužiočevom zahtjevu onako kako ga je on opredijelio ili za slučaj da nađe da je zahtjev nejasan, traži od njega da zahtjev određeno i precizno opredijeli, tuženi nije mogao tako postupiti, pogotovo što ni sam nije utvrdio kakav je zahtjev postavio tužilac niti to u osporenom rješenju uopće i pominje, (kao ni žalbu koju je tužilac izjavio protiv prvostepenog rješenja), pa je i tuženi povrijedio zakon na štetu tužioca.

S obzirom na iznijete razloge sud je, uvažanjem tužbe, poništio oba upravna rješenja na osnovu člana 38. stav 3. u vezi sa članom 35. stav 2. Zakona o upravnim sporovima i predmet vratio prvostepenom organu na ponovno rješavanje, s tim da taj organ postupi u skladu sa primjedbama suda, te donese novo na zakonu zasnovano rješenje.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-474/99 od 1.2.2001.g.)

39.

Član 1. i 86. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

Član 123. stav 2. Zakona o upravnom postupku

NE MOŽE SE POKRENUTI NI VODITI UPRAVNI POSTUPAK PRIZNAVANJA SVOJSTVA RATNOG VOJNOG INVALIDA UMRLOM BRAČNOM DRUGU, JER SE RADI O LIČNOM PRAVU KOJE SE NE MOŽE PRENIJETI NA DRUGA LICA A NITI STEĆI PUTEM NASLIJEĐIVANJA.

Iz obrazloženja:

Prema odredbi člana 86. preuzetog Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Sl. list SFRJ", br. 31/86-42/90), prava po ovome zakonu ne mogu se prenijeti na drugo lice.

Iz ove zakonske odredbe proizilazi da prava utvrđena tim zakonom su lična prava i pripadaju samo licima koja ispunjavaju uslove po tom zakonu za njihovo sticanje. Pošto su prava utvrđena tim zakonom neprenosiva, ona se ne mogu steći ni nasljeđivanjem. Čak i da je bračni drug tužiteljice do svoje smrti, odnosno 03.03.1998. godine podnio zahtjev za priznavanje svojstva vojnog invalida po osnovu ranjavanja i odgovarajućih prava vezanih za taj status (a prvostepeni organ je na osnovu izvršenog uvida u službenu evidenciju-protokol Općine M.J. utvrdio da imenovani nije podnio takav zahtjev), postupak se ne bi mogao nastaviti od strane zainteresovanih srodnika jer se radi o ličnom pravu koje se ne može prenijeti na drugo lice.

S obzirom na ovakvo utvrđeno činjenično stanje, tuženi je shodno naprijed citiranim zakonskim propisima, pravilno riješio kada je žalbu tužiteljice, na prvostepeni zaključak kojim je odbačen zahtjev tužiteljice da se njenom umrlom suprugu prizna status ratnog vojnog invalida, odbio kao neosnovanu.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-1719/02 od 26.8.2003.g.)

40.

Član 45. i 60. Zakona o upravnim sporovima

Član 315. stav 1. i 3. Zakona o parničnom postupku

ZAHTJEV ZA VANREDNO PREISPITIVANJE ODLUKE KANTONALNOG SUDA NE MOŽE SE PODNIJETI AKO TA ODLUKA NIJE POSTALA PRAVOSNAŽNA I U MATERIJALNO-PRAVNOM SMISLU.

Iz obrazloženja:

Prema odredbama člana 45. Zakona o upravnim sporovima zahtjev za vanredno preispitivanje stranka može podnijeti protiv pravosnažne odluke najvišeg suda kantona donesene u upravnom sporu, kao i protiv odluke vijeća Vrhovnog suda Federacije donesene po žalbi i to Vrhovnom sudu Federacije, zbog povrede federalnog zakona ili zbog povrede pravila federalnog zakona o postupku, koja je mogla biti od uticaja na rješenje stvari. Iz ovih zakonskih odredaba slijedi zaključak da se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke može podnijeti samo protiv pravosnažne odluke suda (što je direktno propisano u odnosu na odluke najvišeg suda kantona, a indirektno u odnosu na odluke Vrhovnog suda Federacije, jer protiv tih odluka zakonom nije dato pravo strankama da ih pobijaju žalbom kao redovnim pravnim sredstvom).

Odredbama Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine F BiH", broj 2/98 i 8/00) nije određeno kada sudska odluka donesena u upravnom sporu postaje pravosnažna, ali je odredbama člana 315. stav 1. i 3. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine BiH", broj 42/98), koje se shodno primjenjuju na osnovu člana 60. Zakona o upravnim sporovima, propisano da presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravosnažna ako je njome odlučeno o zahtjevu tužbe ili protivtužbe, te ako je u presudi odlučeno o potraživanju koje je tuženi istakao prigovrom radi prebijanja, odluka o postojanju ili nepostojanju toga potraživanja postaje pravosnažna. Primijenjeno shodno na odluku suda donesenu u upravnom sporu, to znači da presuda u upravnom sporu postaje pravosnažna ako se ne može pobijati žalbom kao redovnim pravnim sredstvom i ako se njome rješava upravna stvar, odnosno odlučeno o zahtjevu ili obavezi stranke koji je bio predmet upravnog postupka i upravnog spora, dakle kada je postala pravosnažna kako u formalnom tako i u materijalno-pravnom smislu, pa se samo protiv takve sudske odluke može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje ako za to postoje zakonom propisani razlozi pobijanja.

U konkretnom slučaju presuda, čije se ispitivanje zakonitosti traži zahtjevom za vanredno preispitivanje kao vanrednim pravnim sredstvom, postala je pravosnažna u formalnom smislu, pa je nastupila njena formalna, ali ne i materijalna pravosnažnost (nije odlučeno o zahtjevu tužiteljice), jer je uvažavanjem tužbe poništeno rješenje tuženog organa i predmet vraćen istom organu na ponovno rješavanje. Kako se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke može podnijeti samo protiv odluke suda koja je postala pravosnažna kako u formalnom tako i u materijalno-pravnom smislu, podneseni zahtjev protiv presude Kantonalnog suda u B., koja nije postala pravosnažna u materijalno-pravnom smislu, ovaj sud je ocijenio kao nedozvoljen i primjenom člana 49. stav 1. Zakona o upravnim sporovima isti odbacio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Uvl-14/00 od 7.6.2001.g.)

41.

Članovi 9. stav 2., 11. i 22. Zakona o upravnim sporovima

UPRAVNI SPOR ZBOG NEDONOŠENJA RJEŠENJA PO ZAHTJEVU ILI ŽALBI ODREĐENOG LICA MOŽE SE POKRENUTI I VODITI SAMO AKO SE RADI O NEDONOŠENJU UPRAVNOG AKTA U UPRAVNOJ STVARI, A NE I U SLUČAJU NEDONOŠENJA AKTA U NEKOJ DRUGOJ STVARI KOJA NIJE UPRAVNA I O KOJOJ SE NE RJEŠAVA U UPRAVNOM POSTUPKU.

Iz obrazloženja:

I kada se radi o upravnom sporu zbog nedonošenja rješenja po zahtjevu (ili žalbi) određenog lica u smislu člana 11. i 22. Zakona o upravnim sporovima, takav spor se može pokrenuti i voditi samo ako se radi o nedonošenju upravnog akta tj. ako se radi o upravnoj stvari i da taj akt ima i druga svojstva da bi se mogao smatrati upravnim aktom u smislu člana 9. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, ne i u slučaju nedonošenja akta u nekoj drugoj stvari, koja nije upravna i o kojoj se ne rješava u upravnom postupku o pravima ili obavezama podnosioca zahtjeva (ili žalbe).

Iz podataka spisa predmeta ovog suda broj Ur- 26/01 vidi se da je tužilac i ranije ovom sudu podnio tužbu u istoj stvari, a radi nedonošenja rješenja, povrata imovine i naknade štete, pa ju je ovaj sud dana 19.10.2001. godine prosljedio Općinskom sudu I u S. u skladu sa odredbama člana 29. stav 1. tačka C. Zakona o sudovima Kantona S. nakon čega se taj sud, s obzirom na vrijednost predmeta spora, rješenjem broj Ps-635/01 od 12.11.2001. godine oglasio stvarno nenadležnim za postupanje u toj stvari, s tim da će se predmet nakon pravomoćnosti rješenja ustupiti Kantonalnom sudu u S., kao stvarno i mjesno nadležnom sudu.

U tužbi, koja je predmet ovog spora (U-182/02) tužilac ponovno navodi da mu tuženi i dalje odbija predati u posjed preuzete objekte, usljed čega on trpi znatnu štetu zbog nemogućnosti korišćenja objekata, koju tužilac procjenjuje na ukupan iznos od 8.235.00,00 KM, u čemu nalazi razloge za hitno postupanje. Međutim, kada se ima u vidu i ocijeni sadržaj tužiočevog zahtjeva, a u vezi sa podacima spisa predmeta, očigledno je da se ne radi o upravnoj stvari, nego o zahtjevu tužioca, kao vlasnika za povrat imovine, koju tuženi, odnosno jedna od njenih komponenata (ili Općina Č.) bespravno drži u posjedu, te o naknadi materijalne štete koju tužilac trpi zbog nemogućnosti korišćenja svojih objekata, budući da je prestankom ratnog stanja i neposredne ratne opasnosti (22.12.1995. godine, odnosno 23.12.1996. godine), otpao pravni osnov po kojem su objekti bili mobilizirani u 1992. godini, pa se svako njihovo daljnje korišćenje smatra bespravnim (isto mišljenje je izrazio i tuženi u svom aktu od 9.5.2001. godine upućenom Općini Č.), što nije upravna stvar, nego građansko-pravni zahtjev, o kojem odlučuje redovni sud.

Kako se dakle, ne radi o upravnoj stvari o kojoj bi se odlučivalo o upravnom postupku (i upravnom sporu) tuženi nije ni bio dužan da donese rješenje o tužiočevom zahtjevu. Ovakva obaveza postojala bi samo da je tuženi, kao upravni organ, bio dužan da donese upravni akt, tj. takav akt koji bi imao sva obilježja upravnog akta u smislu člana 9. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, a u ovom slučaju nedostaje, prije svega, jedno od bitnih sadržajnih obilježja upravnog akta, jer se ne radi o upravnoj stvari, ali i druga obilježja koja upravni akt mora imati u skladu sa tom odredbom.

S obzirom na iznijete razloge sud je, primjenom člana 26. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu odbacio ne upuštajući se u ispitivanje postojanja eventualno i drugih procesnih razloga za odbacivanje tužbe, kao ni u njenu opravdanost.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-182/02 od 7.2.2002. g.)

42.

Član 9. stav 1. i 2. i čl. 4. Zakona o upravnim sporovima

Član 243. Zakona o upravnom postupku

AKT KOJIM JE DRUGOSTEPENI ORGAN PO IZJAVLJENOJ ŽALBI NALOŽIO PRVOSTEPENOM ORGANU DA U ODREĐENOM ROKU ODLUČI PO ZAHTJEVU STRANKE (TZV. "ĆUTANJE ADMINISTRACIJE") NE PREDSTAVLJA UPRAVNI AKT I PROTIV NJEGA SE NE MOŽE POKRENUTI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 9. stav 1. Zakona o upravnim sporovima ("Sl. novine FBiH", broj: 2/98 i 8/00) propisano je, da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta, a stavom 2. istog člana da se takvim aktom smatra akt kojim nadležni organ iz člana 4. istog zakona rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari.

Tužiteljica tužbom osporava rješenje koje je tuženi organ donio na osnovu člana 243. Zakona o upravnom postupku ("Sl. novine FBiH", broj: 2/98 i 48/99) povodom žalbe P.S. iz Sarajeva, zbog nedonošenja rješenja prvostepenog organa, Uprave za stambena pitanja Kantona Sarajevo po njegovom zahtjevu, a kojim je naloženo prvostepenom organu da u određenom roku postupi po zahtjevu. Ovaj akt ne predstavlja upravni akt u smislu člana 9. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, pa se protiv istog ne može voditi upravni spor (stav 1. istog člana), jer se njime nije rješavalo o izvjesnom pravu ili obavezi tužiteljice a ni drugog građanina, već o sporednim pitanjima u postupku. S obzirom da osporeno rješenje tuženog ne ispunjava zakonske pretpostavke iz člana 9. stav 2. navedenog zakona, odnosno nije upravni akt u smislu citiranih zakonskih odredbi, to je tužbu protiv tog rješenja, kojim je samo naloženo prvostepenom organu da u određenom roku postupi po zahtjevu, valjalo odbaciti u smislu člana 26. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-2163/02 od 18.9.2003.g.)

43.

Članovi 4. i 9. Zakona o upravnim sporovima

ODLUKA VIŠEG VOJNO-DISCIPLINSKOG SUDA, KOJOM JE ODLUČENO O DISCIPLINSKOJ ODGOVORNOSTI AKTIVNOG VOJNOG LICA ZBOG DISCIPLINSKOG PRESTUPA I KOJOM JE IZREČENA DISCIPLINSKA KAZNA GUBITKA SLUŽBE, NIJE UPRAVNI AKT U SMISLU ODREĐABA ZAKONA O UPRAVNIM SPOROVIMA, JER SE NE RADI O UPRAVNOJ STVARI, KAO JEDNOG OD BITNIH SADRŽAJNIH OBILJEŽJA UPRAVNOG AKTA, PA SE PROTIV TE ODLUKE NE MOŽE VODITI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja:

Zakonom o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije", broj:2/98 i 8/00), propisano je da se upravni spor kao spor ispitivanja zakonitosti akata, može voditi samo protiv upravnog akta, a upravni akt u smislu ovog zakona jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. istog zakona rješava o izvjesnom pravu ili obavezi građanina ili pravne osobe u određenoj upravnoj stvari (član 9. citiranog zakona).

Presuda Višeg vojno-disciplinskog suda, kojom je odlučeno o disciplinskoj odgovornosti tužitelja zbog disciplinskog prestupa i kojom je izrečena disciplinska kazna gubitka službe aktivnog vojnog lica, nije upravni akt u smislu citirane odredbe Zakona o upravnim sporovima, jer se ne radi o upravnoj stvari, kao jednog od bitnih sadržajnih obilježja upravnog akta, pa se protiv ove presude ne može voditi upravni spor.

Zbog izloženog ovaj sud je, primjenom odredbe člana 26. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima, tužbu odbacio.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-805/02 od 11.4.2002.g.)

44.

Članovi 7., 12. stav 3. i 26. stav 2. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca

PROCENAT VOJNOG INVALIDITETA UTVRĐEN KONAČNIM RJEŠENJEM PO OSNOVU POGORŠANJA BOLESTI, KOJI JE ODREĐEN PRI PRVOM UTVRĐIVANJU VOJNOG INVALIDITETA, NE MOŽE SE DOCNIJE POVEĆAVATI, BEZ OBZIRA NA DALJE POGORŠANJE OŠTEĆENJA ORGANIZMA.

Iz obrazloženja:

Sud nalazi da je tuženi rješavajući ovu upravnu stvar pravilno primijenio materijalno pravo kada je konačno odbio zahtjev tužioca za priznavanje svojstva mirnodopskog vojnog invalida primjenom člana 26. stav 2. Zakona o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Sl. list SFRJ", broj: 31/86 i 42/90). U konkretnom slučaju se ne bi mogle primijeniti odredbe člana 110. navedenog zakona, kojim je propisano da se odredbe člana 109. ovog zakona, primjenjuju i u postupku po zahtjevu za utvrđivanje procenta vojnog invaliditeta koji podnese i lice iz člana 12. stav 1. i 2. ovog zakona, kome nije priznato svojstvo vojnog invalida zbog neispunjavanja uslova propisanih zakonom za sticanje tog svojstva u pogledu procenta vojnog invaliditeta, jer se u ovom slučaju radi o licu iz člana 12. stav 3. (oštećenje organizma nastalo zbog bolesti koja se manifestovala i pogoršala za vrijeme služenja redovnog vojnog roka, kako je u ranijem postupku utvrđeno), pa se procenat vojnog invaliditeta utvrđen konačnim rješenjem po stavu 1. člana 26. istog zakona po osnovu pogoršanja bolesti, koji je određen pri prvom utvrđivanju vojnog invaliditeta, ne može kasnije povećavati, bez obzira na dalje pogoršanje oštećenja organizma (stav 2. istog člana), a u slučaju primjene člana 109. Zakona, pod pretpostavkom i da su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana, prema stavu 3. ovog člana, takav zahtjev se neće uzimati u postupak kada je svojstvo vojnog invalida priznato po osnovu oštećenja organizma nastalog usljed bolesti zadobijene pod okolnostima iz člana 7. i člana 12. stav 3. ovog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: U-898/01 od 16.5.2002.g.)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

KRIVIČNO PRAVO

Branitelj

- Postavljanje branioca po službenoj dužnosti 9

Delegacija

- Mogućnost delegiranja mjesne nadležnosti prije pokretanja krivičnog postupka 4

Činjenični opis djela

- Obavezno navođenje subjektivnih elemenata u činjeničnom opisu djela 7

Izuzće

- Ponovno sudjelovanje u donošenju odluke drugostepenog suda 5

Nedostaci u činjeničnom opisu

- Parafraziranje zakonske odredbe krivičnog djela u činjeničnom opisu djela 8

Nesavjesno postupanje

- Činjenje ili nečinjenje koje ima karakter očigledno nesavjesnog postupanja 3

Ponavljanje postupka

- Rješenje o obustavi kaznenog postupka i mogućnost njegove obnove 10

Prekoračenje nužne odbrane

- uvjeti za izvođenje pravnog zaključka 1

Saizvršilaštvo

- neophodni elementi 2

Tumačenje

- Princip logičkog tumačenja pravne norme 6

GRADANSKO PRAVO

Banka

- banka nije dužna isplaćivati staru deviznu štednju do donošenja posebnog zakona 18

Certifikat

- općih potraživanja građana umrlih od 23.3.1992. god. do 6.12.1997.god., ne mogu biti predmet raspravljanja zaostavštine 20

Devizna štednja

- stara se ne može dosuđivati do donošenja posebnog zakona 18

Dosjelost

- stječe se vlasništvo i bez upisa u zemljišne knjige 12

Kamata

- pripisivanje glavnici samo do 15.7.1994. godine 17
- na naknadu nematerijalne štete od podnošenja tužbe 14
- odluku o kamati donosi organ uprave koji odlučuje o glavnom dugu 11

Nadležnost

- organ uprave koji je nadležan za odlučivanje o glavnom dugu nadležan je i za odluku o kamati 11

Naknada štete

- uposlenik nema pravo na naknadu plaće nakon pravomoćnosti rješenja o prestanku radnog odnosa 23

Natječaj

- sud nije ovlašten odlučiti o izboru kandidata prijavljenih na natječaj 22

Nužni smještaj

- ne osigurava se ako razvedeni bračni drug nije korisnik stana 21

Osiguranje od autoodgovornosti

- obuhvata i namjerno prouzročene štete uz pravo regresa od osiguranika 19

Ostavinski postupak

- ne mogu biti predmet opća potraživanja građana umrlih od 23.3.1992. do 6.12.1997. godine 20

Povremena potraživanja

- u pogledu zastarjelosti smatraju se i plaće iz radnog odnosa 15

Radni odnos

- sud nije ovlašten odlučiti o izboru kandidata na natječaj 22
- novčane tražbine iz radnog odnosa zastarijevaju u roku od 3 godine od dospjeća 24
- pravomoćnost odluke o prestanku radnog odnosa isključuje odgovornost za štetu zbog neostvarivanja plaće 23
- potraživanje plaće iz radnog odnosa dospjela i prije zakona o radu zastarijevaju u roku propisanom za povremena potraživanja 15

Raskid ugovora

- u slučaju više raskidnih uvjeta ugovorenih kumulativno 13

Regres

- pripada osiguravajućem društvu i ako je osiguranik obveznog osiguranja od autoodgovornosti štetu prouzrokovao namjerno 19

Stambeni odnosi

- kada se razvedenom bračnom drugu ne osigurava nužni smještaj 21

Strana valuta

- konverzija u domaću u toku parnice 16

Ugovor

- kada je kumulativno ugovoreno više raskidnih uvjeta moraju biti svi ispunjeni da bi došlo do raskida 13

Valuta

- konverzija strane u domaću u toku parnice 16

Zastarjelost potraživanja

- rok od 3 godine iz članka 106. Zakona o radu rok je zastare materijalnog prava 24

Zemljišna knjiga

- za stjecanje vlasništva dosjelošću upis u zemljišnu knjigu nije konstitutivnog značenja 12

UPRAVNO PRAVO

Carina

- propuštanjem da u zakonskom roku podnese zahtjev za povrat posebne pristojbe podnosilac deklaracije gubi pravo na povrat plaćenog iznosa 25

Državljanstvo

- podnošenje krivične prijave nadležnom tužilaštvu nije zakonski osnov za oduzimanje priznatog državljanstva BiH i FBiH 26

Eksproprijacija

- rješenje o odbijanju zahtjeva za deeksproprijaciju nije pravosnažno u materijalno-pravnom smislu pa se može ponovo zahtijevati 27
- deeksproprijacija istih nekretnina bez obzira kada je i po kojem zakonu izvršena exp. i da li je o istim nepokretnostima donesen Zakon o restituciji 27

Izuzetno materijalno obezbjeđenje

- roditelju poginulog borca koji nije materijalno obezbijeđen pripada pravo na I.M.O. iako nije sa njim živio u zajedničkom domaćinstvu u vrijeme njegove smrti 28
- ne postoji zakonski osnov za isključenje od prava na I.M.O. brata ili sestre iza pogibije ili nestanka borca, zbog toga što su sposobni za privređivanje ako nisu materijalno obezbijeđeni 29

Inspeksijske mjere

- nadležnost porezne inspekcije za privremeno oduzimanje plemenitih metala od vlasnika koji nema dokumentacije o njihovom porijeklu ili odgovarajuću oznaku na metalu 30

Oružane snage

- prekid služenja vojnog roka zbog privremene nesposobnosti vojnog obveznika ne može mu se priznati kao vrijeme provedeno u Oružanim snagama RBiH 31
- uslovi pod kojima se civilnim licima koja su za vrijeme ratnog stanja imala ista prava koja imaju i lica na službi u Armiji BiH 32

Posebne novčane naknade

- novčanu naknadu po osnovu privremene nezaposlenosti raniji korisnici mogu nastaviti da koriste po novom zakonu samo ako ispunjavaju uslove iz novog Zakona o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba 33
- pravo na novčanu naknadu djeteta ometenog u fizičkom i psihičkom razvoju za vrijeme čekanja na posao 34

Stambeni odnosi

- poslije smrti nosioca stanarskog prava zahtjev za izvršenje odluke CRPC-a može podnijeti član njegovog porodičnog domaćinstva 35

Upravni postupak

- stranka nema pravo na povrat plaćenih sredstava za vještačenje u upravnom postupku koji se vodi po njenom zahtjevu 36
- protiv zaključka po prigovoru na zapisnik FP nije dozvoljena posebna žalba, nego se činjenice iz zapisnika mogu pobijati žalbom protiv rješenja o glavnoj stvari 37
- ne može se u upravnom postupku odlučivati o zahtjevu sa nedostacima koji ga čine nejasnim sve dok se stranci ne omogući da ih otklone određivanjem pravog smisla i sadržaja zahtjeva 38
- priznavanje statusa ratnog vojnog invalida na osnovu kojeg se stiču lična prava, ne mogu tražiti njegovi srodnici poslije smrti invalida 39

Upravni spor

- zahtjev za vanredno preispitivanje odluke kantonalnog suda može se podnijeti samo kada je ta odluka postala pravosnažna i u materijalno-pravnom smislu 40
- ako je nadležni organ rješenjem odlučio o pitanju koje se tiče upravljanja postupkom, to rješenje nema karakter upravnog akta i protiv njega se ne može voditi upravni spor 41
- upravni spor zbog "ćutanja administracije" može se pokrenuti i voditi samo u slučaju nedonošenja odluke u nekoj upravnoj stvari 42
- odluka višeg vojno-disciplinskog suda kojom je aktivnom vojnom licu izrečena disciplinska kazna gubitka službe nije upravni akt 43

Vojni invalidi

- utvrđeni procenat vojnog invaliditeta na osnovu pogoršanja bolesti prvim konačnim rješenjem ne može se kasnije povećavati 44

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Krivični zakon Federacije BiH (“Službene novine Federacije BiH”, br.43/98 i br.2/99).
- Zakon o krivičnom postupku (“Službene novine FBiH”, br.43/98 i 2/99).
- Krivični zakon RBiH (“Službeni list SRBiH”; br. 16/77, 32/84, 19/86, 40/87, 33/89, 2/90 i 24/91, i “Službeni list RBiH”; br. 18/92, 21/92 i 28/94).
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima (“Službeni list SFRJ”, br.50/88, 80/89 i 40/90) preuzet zakonom (“Službeni list RBiH”, broj: 2/92), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5. Ustava Federacije BiH (“Službene novine Federacije BiH”, broj:1/94).
- Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima (“Službeni list SRBiH”, br.3/90, 9/90, 11/90 i 40/90), koji se primjenjuje kao federalni zakon temeljem člana IX.5.Ustava Federacije BiH (“Službene novine Federacije BiH, broj 1/94).

GRADANSKO PRAVO

- Zakon o privatizaciji poduzeća (Sl. novine FBiH br.27/97, 8/99, 37/00, 45/00, 54/00, 61/01, 27/02 i 33/02)
- Carinski zakon (Sl. novine FBiH br.2/95, 9/96, 18/96 i 26/97)
- Zakon o obligacionim/obveznim odnosima (Sl. list SFRJ br.29/78, 57/89, Sl. list R BiH br.2/92, 13/93, 13/94) i Sl. novine FBiH br. 29/03) preuzeti (i sada u primjeni)
- Zakon o vlasničko-pravnim odnosima (Sl. novine FBiH br.6/98 i 29/03)
- Zakon o izvršnom postupku (Sl. list SFRJ br.20/78 do 35/91) – raniji
- Zakon o deviznom poslovanju (Sl. list SFRJ br.66/85 do 82/90) – raniji
- Zakon o deviznom poslovanju (Sl. list R BiH 2/92) – raniji
- Zakon o osiguranju imovine i osoba (Sl. novine FBiH br.2/95 i 6/98)
- Zakon o stambenim odnosima (Sl. list SR BiH br.14/84, Sl.novine FBiH br.11/98, 38/98, 12/99, 19/99)
- Zakon o radu (Sl. novine FBiH br.43/99, 32/00, 29/03)
- Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika tijela uprave u FBiH (Sl. novine FBiH br.13/98) još u primjeni
- Zakon o osnovnim pravima iz radnog odnosa (Sl. list SFRJ br.60/89 i 42/90) - raniji

UPRAVNO PRAVO

PROPISI BIVŠE SFRJ

- Zakon o osnovnim pravima vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list SFRJ", br:31/86 do 42/90)

REPUBLIČKI PROPISI (SRBiH i RBiH)

PROPISI BIVŠE SRBiH

- Zakon o zapošljavanju ("Službeni list SRBiH", br:20/90)
- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni list SRBiH", broj:12/87 - prečišćeni tekst, 38/89 i "Službeni list RBiH", br:15/94)
- Odluka o profesionalnoj rehabilitaciji djece ometene u fizičkom i psihičkom razvoju ("Službeni list SRBiH", br:22/85 do 26/88)

PROPISI RBiH

- Zakon o službi u Armiji RBiH ("Službeni list RBiH", br:11/92 i 8/93)
- Zakon o vojnoj obavezi ("Službeni list RBiH", br:11/92 do 4/95)
- Zakon o kontroli predmeta od plemenitih kovina ("Službeni list RBiH", br:3/93 i 14/94)
- Zakon o izuzetnom materijalnom obezbjeđenju ratnih vojnih invalida i porodica palih boraca ("Službeni list RBiH", br:33/95, 37/95 i 17/96)
- Odluka Vlade RBiH u određivanju radnih mjesta u preduzećima za proizvodnju naoružanja i vojne opreme na kojima radnici imaju sva prava koja imaju lica na službi u Armiji ("Službeni list RBiH", br:11/93 - posebno glasilo)

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br:2/98 i 48/99)
- Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije BiH", br:2/98 i 8/00)
- Zakon o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", br:42/98)
- Carinski zakon ("Službene novine Federacije BiH", br:2/95, 9/96, 18/96 i 25/97)
- Zakon o poreznoj upravi ("Službene novine Federacije BiH", br:18/96)
- Zakon o finansijskoj policiji ("Službene novine Federacije BiH", br:2/95)
- Zakon o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba ("Službene novine Federacije BiH", br:55/00)
- Zakon o stambenim odnosima ("Službene novine Federacije BiH", br:11/98, 38/98 i 19/99)
- Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima ("Službene novine Federacije BiH", br:11/98 do 56/01)
- Zakon o izvršenju odluka komisije za imovinske zahtjeve izbjeglih i raseljenih lica ("Službene novine Federacije BiH", br:43/99, 51/00 i 56/01)
- Zakon o državljanstvu Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", br:43/01)

PROPISI DRŽAVE BiH

- Zakon o carinskoj politici BiH ("Sl. glasnik BiH", broj: 21/98)
- Zakon o državljanstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", br:13/99)